

PAPYRI IANDANAE
CVM DISCIPVLIS EDIDIT CAROLVS KALBFLEISCH
FASCICVLVS QVARTVS

INSTRVMENTA GRAECA PVBLICA
ET PRIVATA

PARS ALTERA

EDIDIT

GEORGIVS SPIESS

ACCEDVNT

III TABVLAE PHOTOTYPICAE

LIPSIAE IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI MCMXIV

CAPI TULI
CUM DISCIPLINA ADIUTUS KATHEMATICA
=====

INSTRUMENTA GRAECA FABRICA
ET PRIVATA

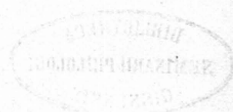
PARA ALTERA

FINIT

GEORGIVS SPIRVS

ACCREDIT
IN TABULAR PROTECTOR

BE

INDEX

Instrumentorum Graecorum publicorum et privatorum, quae continentur papyris Iandanis, alteram partem addito rescripto Latino edendam mihi tradidit Carolus Kalbfleisch, praeceptor meus carissimus, qui et in agnoscendis et in explicandis papyrorum lectionibus summa benignitate me adiuvit. Gratiam debeo magnam etiam Udalrico Wilcken et Friderico Oertel, qui consulenti mihi de rescripto illo benevolentissime doctrinam suam atque operam commodaverint. Accedit quod Wilcken nuper quoque, cum ad philologorum conventum Marpurgum venisset, nonnullas expedit difficultates, quas ut evinceremus nostris viribus non contigerat.

Hae quoque chartae collectionis Iandanae, quam propediem Gissam migraturam esse dolemus, emptae sunt per societatem quae vocatur *Deutsches Papyrskartell*, vitreis inclusae ab Hugone Ibscher.

Notis compendiisque eisdem usus sum quibus praecedentium fasciculorum editores Schaefer, Eisner, Spohr; numeri continuantur.

INDEX

		p. tab.
52 ✓	(P. 41) Instrumentum divisionis (a. p. Chr. 96)	129 XII
53 ✓	(P. 25) Libellus querulus (a. 96/8)	131
54 ✓	(P. 94) Venditionis instrumentum (ca. med. s. II)	135
55	(P. 144) Index hominum (s. II)	137
56	(P. 48) Ratio accepti auri coronarii (s. II)	138
57	(P. 66 ^r) Ratio vectigalis colonis publicis impositi (s. II)	142
58	(P. 66 ^v) Ratio tributorum (s. II)	142
59	(P. 97) Apocha portorii (s. II)	143
60	(P. 20) Formula (s. III/IV)	144
61	(P. 163) Ratio toreularia (s. IV)	145
62	(P. 36) Pigneratio puellae ingenuae (s. VI)	146
63	(P. 8) Ratio redituum magni possessoris (s. VII in.)	148 XIII
64	(P. 65) Ratio expensorum (s. VII)	152
65	(P. 30) Index hominum (s. VII)	153
66	(P. 31) Apocha καταβολήs (s. VII/VIII)	154
67	(P. 63) Ratiuncula (s. VII/VIII)	154

APPENDIX LATINA

68	(P. 103) Rescriptum (s. II)	156 XIV
68a	(P. 116) Frustulum (s. II)	158
68b	(P. 161) Inscriptio epistolae (s. V/VI)	158 XIV

10,5 $\times$ 17,2 cent.

Argumentum certe cognoscitur, quamquam papyrus maxime lacerata est: διαρρέσας est instrumentum ¹⁾, quo Mysphas et Onnophris Maronis filius ²⁾ certas quasdam aquas inter se dividebant, dum sibi maneret conductio. Quae fuerint aquae non iam intellegi potest, praesertim cum deleta sit vox illa post ὑποκειμένων l. 9.

[Σ]τ[ι]ους πεντεκαδικαί(ον) αὐτοκράτ(ορος) Κη[σ]αρος
Δομ[ε]τιανοῦ [Σε]βαστοῦ Γερμανικοῦ μηνός Καισαρείου
[.] ἐν Θεαδελφεῖς [τ]ῆς Θε[μ]ίστου μερίδος [μερίδος] τ[ο]ῦ Ἀρσινο[ί]του
νο[μ]οῦ. Ὁμολογούσιν ἀλλήλο[ις] Μ[υ]σθ[ι]ας [.] ι-
[ο]υς φ[ί]ς [ἐ]τω[ν] τριέκοντα πέντε [ο]ὔλῃ [δ]ακ[τ]ύλῳ μ[ικροφ]
[χειρὸς] ἀρ[ισ]τερᾶς καὶ Ὀνωφρεως Μάρωνος[ς] ὡς [ἐ]π[ὶ] τριά-
κο[ντα] οὐλή δ[ακ]τύλῳ μικρῷ χ[ειρὸς] ἄριστερᾶς —
θ[ι]ε[μ]ισθ[ι]ας[ς] πρὸς ἐαντού[ς] ἐπ[ὶ] τοὺς παρόντος ἐφ' ὃν
χρόνον[ι] μερ[ι] [α]ὐτοῖς ἢ τῶν ὑποκειμένων ...[.] μισ-
θ[ω]σε[ι]ς ἀπὸ [το]ῦ εἰσιόντος ἐκ[κ]αιδε[α]του [ἔ]το[υ]ς α[ὐτοκράτ(ορος)]
Καίσαρος Δομ[ε]τιανοῦ Σεβ[ασ]τοῦ Γερμανικοῦ καὶ
ἐ[κ]λογ[η]ναί τον [μὲν] Μ[υ]σαν εἰς τὸ ἐπιβάλλον
ἐν[τῷ] (ἡμισυ) μέρος[ι] τὸ Ἄγωνα λεγόμενον ἀπὸ τοῦ ἐνότος
διαβέτον εἰς τὸν νότον μέρει παλαιὸ ἐκβλύ[σ]-
[μ]ατος λεγόμεν[ον] Φ. ιαρη[μ]. Πα[ρ]. [.] ια[ρ]. [.]]
ἐ[κ]... χ[αί]. [.]... , τὸν δὲ Ὀνωφρον [ὁμοίως]
ἐλογ[η]ναί εἰς τὸ χ[αί] ἐν[τῷ] ἐπιβάλλον (ἡμισυ) μέρος[ι]...]

2) Putaverim eundem esse qui memoratur P. Iand. 27, 2; 28, 2; supplendum igitur erit P. Iand. 28, 24 δακτύλ(ω) μικ(ρῶ) [χειρὸς ἀριστερᾶς.

καὶ ἐκ τοῦ περὶ [δ]ς ἡβ[α] μέ[ρ]ο[υ]ς ὅλων τῶν μ. . . []
 λ[.]υ[.] . . . δα[.] . . . καὶ ἐκ τοῦ πρὸς νότον μέρους Ἀδαμασί[]
 20 λερομένον, λιβὸς διόρυγος Π. . . [] κα[.]λ[.]β[α]β[.] []
 διόρυγος, νότον. [.] γτους Ἡρακλίδου τοῦ Π[.]ι[.] . . . []
 καὶ ἑτερον μέρ[ος] Μνὸς λ[.]ε[ρ]ομέ[.]νον νο. [] ,
 β[ο]ρ[ο]ρᾶ [.] . [.] . π. [.] . [.] γῆ, λιβὸς λιβική δ[ι]όρυξ []
 φόρ[ο]υ δ[ι]αρχῶν [ἐκατὸν] εἴκοσι ἑ[ς] καὶ . . . []
 25 [] Μ[.]νὸς [.] . []

1. καί[σ]α[ρ]ος P 2. γεμανικον tam neglegenter scriptum est, ut singulae litterae vix possint distingui, cf. P. land. 33, 10 19 20 3 θ[.] P 61. Ὀννῶφρις 81. διερῆσθαι 91. μανεί 10 ἐκδεκατον P 13 § P 141. μέχρ[ι] 20 211. διόρυγος 231. διόρυξ

2. Mensem Caesareum esse Μεσορή Aegyptiorum docent papyri, in quibus ambo nomina leguntur, cf. exempla quae collegit Hohmann, *Zur Chronologie der Papyrusurkunden* (1911) p. 69, qui annotat nomen Καισάρειος pro Μεσορή legi ab anno p. Chr. n. 41 saepius, non iam a medio fere saeculo II.

4. Μύσθας supplendum esse docet l. 12; multo saepius legitur Μύσθης. Notatu dignissimum est, quod semper genetivus est Μύσθου neque usquam legitur Μυσθᾶ vel Μυσθᾶτος; semel modo inveni Μυσθᾶτι P. Fay. Ostr. 7, 1.

8. διειρησθαι: sic scriptum semper fere legimus perfectum compositorum verbi αἰρεῖν, a primis Lagidarum temporibus, cf. Crönert, *Memoria Gr. Herc.* p. 38 n. 2, Mayser, *Gramm.* p. 127. Formam διηρησθαι non inveni nisi P. Flor. 50, 118; Lips. 26, 6; Strassb. 29, 4; Oxy. III 503, 5. ἐπὶ τοῦ παρόντος i. e. nunc (cf. Witkowski, *Epist. priv. Graec.*, ed. II p. 171) mirum in modum abundat, cum legamus in eis quae sequuntur ἀπὸ τοῦ εἰσόντος ἐκκαίδεκατον ἔτους. Invenitur haec formula etiam in aliis eiusdem generis instrumentis: P. Teb. 382, 3; Oxy. III 503, 5. ἐφ' ὅσον χρόνον μενί: idem legimus P. Class. Philol. I p. 169, 9; BGU 234, 6 (cf. Wilcken, *Arch.* IV p. 174). Differt ἐφ' ὅσον χρόνον βούλει κτλ., cf. Waszyński, *Die Bodenpacht. Agrargeschichtliche Papyrussstudien* (1905) p. 91.

13. Accipit Mysthas partem, quae Ἀγὼν nominatur, ex loco, quo transiitum praebet, ad meridiem versam usque ad antiquam derivationem.

14. Vocem διάβατον non norunt lexica; nisi quod Du Cange in Gloss. med. aevi Graec. habet διάβατα. Primum hic legitur ἐκβλυσμα quoque vox, eadem significatione atque ἐκβλυσαι, qua semel usus est Origenes (cf. Sophocles Lex. s. v.), bis Eustathius (cf. Stephani Thes. s. v.). Hac in papyro videtur significare locum quo emanat minor aqua e maiore.

20. διόρυγος: de orthographia cf. Crönert, *Mem. Herc.* p. X, adde P. land. 26, 10.

25. Post hos mutilos versus perierunt verba quibus se βεβαιώσεν τὰ ὁμολογημένα spondebant et subscriptiones Mysthae et Onnophris et scribarum graphi notae.

LIBELLUS QUERULUS

(P. 25)

ca. a. p. Chr. 96/8

41 × 21,5 cent.

Haec charta, cum misere lacerata sit, multas quas nondum supplervi lacunas exhibet, neque tamen ita deleta est, ut quod sit argumentum, perspicere nequeat. Satis magnam fuisse chartam ostendunt fragmenta quae exstant trium columnarum, quarum prima septemdecim versuum fuit, sedecim altera. Scripta videtur temporibus Nervae (cf. col. II) vel paulo post, cui rationi favet et scripturae modus et qui memorantur praefecti: C. Septimius Vegetus, M. Mettius Rufus, C. Petronius Secundus.

Libellum querulum fuisse ut concludamus, monet vox, quae saepius legitur, *ὑπέγραψεν*. Hac enim proprie significatur subscriptio¹⁾, qua magistratus libellos ad se datos diiudicat aut alii magistratui diiudicandos demandat, cuius rei exemplum velim conferas BGU 5, II 17 καὶ ὑπογεγράφθαι αὐτὸ (scil. τὸ ἀναφόριον) 'ἐντυχεῖν τῷ στρατηγῷ', 168, 19 seq. καὶ ὑπέγραψας ἐντυχεῖν..., 614, 18/9 καὶ ἐντυχ[ον ὑπογραφῆς] οὕτως ἐχοῦσης 'καὶ' χολακ λ El' τι δίκαιον ἔχεις, [τ]ούτῳ χρησ[θαί] δύνασαι[τ].²⁾ Videtur igitur agi de causa, quam ut diiudicaret omnes qui commemorantur praefectos adiit qui libellum conscripsit. Atque servatam esse puto Petronii sententiam col. II 5 lacunis illam quidem vitiatam et Mettii Rufi, quam legimus col. III 7 E[τ] μὲν χρόνος ἐστίν, ἀπολύω κτλ.

Cum autem ἀπολύειν sit *solvere, liberare*³⁾ aliquem onere quodam, ut adhibitam videmus vocem P. Fay. 106, 16 seq. καὶ κελύσαι ἥ[δη] μὲ ἀπολυθῆναι τῆς χρείας, P. Amh. 94, 18 ἕως οὐ ἀπολυθῶ τῆς γεωργίας κτλ., et postea legamus col. III 7 τὸ μεμισθω[μένον], non dubitabimus sumere petiisse eum qui dabat libellum, ut liberaretur conductione. Neque puto erraturos nos esse referentes hanc conductionem ad agros qui nominantur δημόσια ἐδάφη col. II 6. Quo nomine comprehendi solent agri optimi (γῆ ἐν ἀρετῇ vel ἐνάρετος), qui conductionis specie tribuebantur colonis publicis.⁴⁾ Horum condicionem miserrimam⁵⁾ fuisse constat: permagnum

1) cf. Mitteis, *Grundzüge* p. 38 seq. — De sensu qui est *subscribere aliquod pactum* conferas Gradenwitz, *Einführung* p. 142 seq., Mitteis, *Grundzüge* p. 56 seq.

2) cf. etiam BGU 180, 28; 582; 614, 18.

3) De usu verbi eiusque synonymis cf. Meyer, P. Giss. I 3 p. 14, de altera verbi notione quam in chirographis Byzantinis invenimus cf. Mitteis, *Grundzüge* p. 89.

4) cf. Rostowzew, *Studien zur Geschichte des römischen Kolonates* (= *Arch., Beiheft* 1) p. 131 n. 1.

5) *ibid.* p. 164 seq., quem sequar in hisce rebus tractandis.

ἐκφόριον pendere debebant neque ullo modo desistere agris eis licebat, si maiore tributo premebantur. Huc accedebat, quod certum conductionis tempus non erat, sed unoquoque anno nova locatione, cui διαμίσθωσις nomen erat, et tributum et ager mutari poterat. Qua re saepius efficiebatur, ut coloni agros longe ab ipsorum vico remotos colerent.¹⁾ Quae cum ita sint, quoniam coloni officio astricti nulla ratione solvi possunt, apparet colonum non fuisse eum, qui scripsit libellum, aliterque explicanda esse verba: δημόσια ἐδάφη. Quod ut faciamus, monemur etiam voce [ἐπίθ]εμα, quam legimus col. II 6. Scilicet δημόσια ἐδάφη praeter bonos interdum nominantur agri minoris pretii, qui locabantur ἐξ ἀξίας, id est tributo quod pretio aptum erat, neque his in locationibus certum tempus deerat. At tamen hac quoque in ratione magnis molestiis gravabantur conductores, cum, si ἐπίθεμα factum erat, id est, si quis maius tributum se soluturum esse promiserat, is qui conduxerat expelleretur aut, si nemo erat qui conducere agros vellet, is qui tenuerat cogeretur perseverare. Cogitari potest idem accidisse petenti, coactum eum esse colere agrum praetermisso iam tempore conductionis, qua de causa eum a Septimio Vegeto praefecto, deinde a Mettione Rufo petiisse dixeris ut liberaretur. Ac Mettium quidem Rufum non absolvisse eum nisi certa condicione demonstratur verbis col. III 7: Ε[ἵ] μὲν χρόνος ἐστίν, ἀπολύω, quae condicio cum locum habere non videretur, postea Petronium Secundum praefectum adiit. Haec fere si statuerimus, valde dolendum esse intellegemus, quod tam deleta est charta, ut singula perspicere non iam possint.

Col. I: Agnoscitur in exitu l. 1 Ν[έ]ρονα, l. 2 χρόνων, l. 4 χρόνον, l. 13 γ[ε]ωργ[...], l. 16 τοῦ ἐνιαυτοῦ ὑπ[ε]ρχ[...], l. 17 quam spatium vacuum praecedit, τοῦ [ἐ]νιαυτοῦ

Col. II ἀγο[μ]ένου δὲ καὶ ἐ[τ]ησ[...], l. 2 χρόνων, l. 4 χρόνον, l. 13 γ[ε]ωργ[...], l. 16 τοῦ ἐνιαυτοῦ ὑπ[ε]ρχ[...], l. 17 quam spatium vacuum praecedit, τοῦ [ἐ]νιαυτοῦ

Col. II ἀγο[μ]ένου δὲ καὶ ἐ[τ]ησ[...], l. 2 χρόνων, l. 4 χρόνον, l. 13 γ[ε]ωργ[...], l. 16 τοῦ ἐνιαυτοῦ ὑπ[ε]ρχ[...], l. 17 quam spatium vacuum praecedit, τοῦ [ἐ]νιαυτοῦ

Col. II ἀγο[μ]ένου δὲ καὶ ἐ[τ]ησ[...], l. 2 χρόνων, l. 4 χρόνον, l. 13 γ[ε]ωργ[...], l. 16 τοῦ ἐνιαυτοῦ ὑπ[ε]ρχ[...], l. 17 quam spatium vacuum praecedit, τοῦ [ἐ]νιαυτοῦ

1) ibid. p. 213, quo loco Rostowzew egit de P. Lond. 322, vol. II p. 159, de qua vide etiam Wilcken, *Grundzüge* p. 293.

Sequuntur trium linearum reliquiae, deinde quinque linearum a margine revocatarum initia haec: 12 [.]πεφ[ν... 13 ἐν το[τ]ς τ[14 τελεσθω[15 καὶ ἐκασ[τ 16 αὐτ[ο]ῦ [

Col. III καὶ Μ[έτ]τι[ο]ς Ῥο[ῦ]φ[ο]ς ἐπὶ Μαρκώτου [ἐ]ν [τ]οῖς τοῦ ξ
[(ἐτους)].

ἀχ[θέν]τ[ο]ς τ[ὸ]ν [στ]ρατηγὸν γεργ[α]φέναι Σεπτιμῶ

Οὐερ[έ]τω[ι] Φλωρόν τινα ἐπιτεθεικέναι τῶν

ἐπ[ι]πέδων ἐπ[ι] χρόνῳ ὄντι εἰς π[λ]ήρωσιν (δραχμὰς) φ

5 σὺν [π]ροσδιαγρα[φ]ομένοις ἐφ' ἐτη δ καὶ μηδ[έ]ν[υ]

ἀντ[ι]γ[ρ]α[φ]ῶν. Μέττιος Ῥ[ο]ῦφος ὑπέγραψεν

Ἐ[λ] μὲν χρόνος ἐστίν, ἀπολύω. Ὁ δὲ τὸ μεμι-

σθω[μένον] ἄλλω καὶ ἐτι ε. [...]. μετ' ἐπι-

θέμ[ατος] ... δέξεσθαι βο[ρ]....σαι τεσ-

10 σε[ρ]ντο ἐπιθ[εμα]....] vacat

Col. II 5 8 9 } P Col. III 4 } P 61. ἀντ[ι]γ[ρ]α[φ]ῶν <αί>.

2 πενταετία: In quinquennium conducti fuisse videntur agri, cf. P. Iand 30, 13.

3 [ἀδ]ικοῦμαι supplevi, cf. P. Hib. 34, 1; 133. τ[ο]ῖς ἐπάνω i. e. eis quae supra attuli; indicatur his verbis exposuisse in praecedentibus quae exciderunt petitem, qua iniuria affectus esset.

4 T. Petronius Secundus praefectus Aegypti successit M. Mettius Rufo, de quo infra. Qui cum ab anno 89 fere usque ad medium annum 94 magistratu functus sit, Petronium vero praefectum fuisse anni 95 mensis Martii die 14. demonstratur titulo Aegyptiaco (cf. Cantarelli, *La serie dei prefetti di Egitto* I p. 80 in *Atti della R. Accademia dei Lincei*, ser. V, vol. 12 (1906) fasc. 2) concludi licet Petronium Secundum non multum post ultimam illam Mettius Rufi mentionem, exeunte anno 94 factum esse praefectum. Non diu provinciae praefuit, nam anno 96 eum praefectum urbi fuisse, postero iam anno mortuum esse constat, cf. Rohden-Dessau, *Prosop. I. R.* III p. 29 n. 226.

ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Ἀφρ[ο]δίτοπολ[ίτου]: subaudiendum puto γινόμενος aequae atque col. III 1 ἐπὶ <τοῦ> Μαρκώτου, cf. BGU 1123, 7; P. Teb. 210 (cf. quae annotaverunt editores ad P. Hib. 93, 3—5). Sic etiam P. Oxy. II 237 VIII 25, ubi legerunt editores κεκλεικέναι Μέττιον Ῥοῦφον τὸν γενόμενον ἐπὶ ἑταρχον supplendum esse puto τὸν γενόμενον ἐπὶ τῶν τῶν ἑταρχον. Praefectum illis temporibus nomen Aphroditopolitam, de quo iam in eis quae exciderunt actum erat (l. 4 ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ), visitasse ibique in conventu sententiam dixisse intellegitur. Duos autem nomos Aphroditopolitas narrat Ptolemaeus, alterum in Heptanomide, alterum in Thebaide situm. Hoc loco veri simillimum est nominari eum qui situs erat in Heptanomide, in dextra Nili ripa, e regione Arsinoitae, cf. Ptolem. IV 5, 28, Strab. XVII 35. Caput erat urbs Aphroditopolis, nunc Atfich (cf. Iouguetii annot. ad P. Magd. 11, 3).

Memoratur etiam P. Hib. 38, 6, P. Teh. 24, 6, P. Nicole II, 12 (= Wilcken, *Arch.* III p. 371), BGU 244, 9; 408, 5, fortasse Amb. quoque 138, 2. Ad hunc nomum referuntur nummi descripti apud Eckhel, *Doct. Numm.* IV p. 102, Feuardent, *Description historique des monnaies frappées sous l'empire Romain* II 3536, 3537, sed dubitat Kornemann (*Klio* VII p. 283 n. 1). In locum alterius Aphroditopolitae, quem Ptolemaeus IV 5, 31 (cf. etiam Strab. XVII 47, Plin. N. h. V 49) enumerat post Lycopolitam et Hypselitam Thebaidis, sub finem saeculi I p. Chr. successit Apollonopolites, qua de re egit Kornemann P. Giss. I 1 p. 14 allatis ceterorum qui hanc rem tractarunt virorum doctorum sententiis.

5 ἐν τοῖς τοῦ ἱα (ἔτους) sc. διουκνισμοῖς: Diudicans praefectus ad Mettii Rufi respicit iudicium, quod affert ex eius commentariis anno 11 (91/2) conscriptis, aequae ac Mettius Rufus annotaverat sententiam Vegeti allatis anni 6 (86/7) commentariis; cf. col. III 1. ὑποδειχθέντος: Notionem edicendi, ut τὰ ὑποδειγμένα essent edicta, habebat verbum, cf. P. Teh. 28, 15 ἐμβλέψαντα εἰς τὰ ὑποδειγμένα; 27, 15 ἀκολουθῶς τοῖς ὑποδειξι[γμ]ένοις, P. Par. 63, 16 seq., Teh. 24, 46, 58, quae omnes sunt aetatis Lagidarum. Sed etiam Romanorum aetati hanc vocabuli vim non alienam fuisse testatur Iandana.

6 ἐπίθεμα quid esset, supra demonstratum est, cf. exempla quae attulit Meyer ad P. Giss. I 48, 10. Etiam in privatis conductionibus hac ratione usos esse Aegyptios cognoscitur, cf. Waszyński, *Bodenpacht* p. 47 seq., Gentili, *Studi Italiani* XIII (1905) p. 277. δημόσια ἐδάφη, de quibus supra egimus, inveniuntur P. Lond. 354, 4, vol. II p. 164; Teh. 441; BGU 526, 15, al.; eodem sensu dicuntur ἀρουραι δημόσια BGU 661, 5; δημόσια ἱερωνικά ἐδάφη legimus P. Teh. 311, 15; cf. Wilcken, *Grundzüge* p. 289.

9 πληροῦν ut hoc loco saepius legitur in conductionis instrumentis, cf. P. Lond. 1168, 10 vol. III p. 136 πληρωθέντος δὲ τοῦ χρόνου, 1231, 10 seq. vol. III p. 109 τοῦ χρόνου τῆς μισθώσεως πεπληρωκότος. Alteram verbi notionem quae est *solvere*, *exsolvere* Byzantinae imprimis papyri praebent, cf. Herwerden, *Lex. suppl.* s. v.

Col. III 1 M. Mettius Rufus, qui erat praefectus Aegypti ante T. Petronium Secundum, successit C. Septimio Vegeto; quo autem tempore parum constat, certe quidem inter anni 88 mensis Februarii diem 25 et anni 89 mensis Augusti diem 3, cf. Cantarelli, l. c. p. 80. P. Hamb. 29, in qua primum legimus Metti Rufi nomen, alia de causa gravissimi momenti est (cf. quae notavit Meyer ad l. 5). Demonstratur enim hac papyro, quae excerpta commentariorum huius praefecti exhibet, posterioribus temporibus mutavisse eum nomen M. Mettium Rufum in M. Iunium Rufum; itaque ad eundem referendam esse tabulam ligneam Philadelphiae repertam (= Wilcken, *Chrestomathie* Nr. 496), quae ultimam praebet Rufi mentionem data Kalendis Iuliis 94. Non multum post decessisse eum magistratu supra coniecimus. Mareotes nomus pertinebat a mari et lacu Mareotico in meridiem, cf. de eo Meyeri notam ad P. Hamb. I p. 178. Rarius legitur in papyris (BGU 13, 2; P. Hamb. 39 8) 14) 26) 63); de P. Lond. 231, 4 vol. II p. 285 vide Wilcken, *Chrestomathie*

p. 379. Ptolemaeus compluribus eum commemorat locis (IV 5 4, 12, 15), quae in descriptione vicos enumerantem erravisse eum putat Kenyon, P. Lond. II p. 285 n. 4.

2 ἀγθέντος scil. τοῦ δέινος, de quo agebatur; contracta affert commentarii verba. C. Septimium Vegetum praefectum fuisse constat locis a Cantarellio l. c. p. 79 allatis ab anno 86 usque ad anni 88 mensis Februarii diem 25. Nunc, cum innoverit P. Hamb. 4, quae est data die 8 mensis Februarii anni 85, iam ab anni 84 fine administrasse eum Aegyptum putaverim, cf. quae Meyer notavit ad P. Hamb. 4, 9. Aliunde ignotus est Vegetus.

3 Formam perfecti τεθεικέναι in titulis Atticis ante annum fere 69 non exstantem in papyris a primis Lagidarum temporibus usitatam fuisse neque usquam legi formam τεθηκέναι observavit Crönert, *Memoria Gr. Herc.* p. 278 n. 3; cf. etiam Mayer, *Gramm.* p. 370.

4 ἐπίπεδα: cf. P. Flor. 148, 5.

5 προσδιαγραφόμενα erant pecuniae extraordinariae, quae in omnibus tributorum pensionibus posebantur, cf. Wilcken, *Ostraka* I p. 287. ἐφ' ἔτη legitur, cum rectius scriptum sit col. II 7 [ἐ]πὶ ἔτη, et sic saepius in papyris, quamquam, quod observavit Crönert l. c. p. 151 n. 3, praevallet psilosis. Fluxisse has formas ex dialecto Ionica docet Wilamowitz *G. G. A.* 1901 p. 41, cf. etiam Meyer, *Griech. Gramm.*² § 243, Kuchner, *Gramm.* I³ p. 81 δ, 109, 5. Plane eandem rem esse cognoscimus in scribenda praepositione κατά; saepissime καθ' ἔτος praebent papyri. Eodem modo atque in landana confunduntur rationes BGU 538 (legitur 9, 30 ἐφ' ἔτη 14 καθ' ἔτος 31, 33 καθ' ἔτος) 920 (13 καθ' ἔτος 18/9 καθ' ἔτος 29 καθ' ἔτος).

6 ἀντιγράφειν videtur dictum de subscriptione; eandem fere notionem habet quam ὑπογράφειν, cf. P. Oxy. I 44, 11, Tib. 297, 13.

54 ✓

VENDITIONIS INSTRUMENTUM

(P. 94)

ca. medium II p. Chr. saec.

4 × 10 cent.

Emit femina quaedam, filia civis Alexandrini, quae in nomo Arsinoita habitat, uno instrumento et agros et servum¹⁾, quod cum adhuc exemplo careret, hoc fragmentum quamvis exiguum esset edere visum est. Servatum est initium instrumenti, in aversa charta nihil exstat.

1) De venditionis instrumentis eorumque formulis egit Bry in libro, cui inscripsit: *Essai sur la vente dans les papyrus Gréco-Égyptiens*; conferas etiam Mitteis, *Grundzüge* p. 166 seq.

- Ἔτους ὀγδόου[ν αὐτοκράτορος Καίσαρος Γερμανικοῦ Σεβαστοῦ ἐν τῆς με-]
 ρίδος τοῦ Ἀρσ[ινοῖτον νομοῦ μηνὸς Ὁμολογεῖ Α(. . .) ὥς ἐτῶν]
 [ὁκ]τὼ οὐλλῇ ὀφροῦ[ι μετὰ κυρίου τοῦ ἑαυτῆς τῇ]
 [.ο]ς ἀστῇ ὥς ἐτῶ[ν οὐλλῇ μετὰ κυρίου τοῦ ἑαυτῆς]
 5 [πεπ]ρακέναι κ(αὶ) πα[ρακεχωρηκέναι αὐτῇ κατὰ τήνδε τὴν ὁμολογίαν ἀπὸ τῆς ἐνεστώσης ἡμέρας εἰς ἀεί]
 [τὸ ὑ]πάρχον α[ὐ]τῇ Α(. . .) δουλικὸν ἔγγονον ὥς ἐτῶν οὐλλῇ τοῦτο τοιοῦτο ἀναπόρτιον πλὴν]
 [ἐπα]φῆς κ(αὶ) ἱερᾶς γ[ένου], ἔτι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ὑπαρχουσῶν αὐτῇ τῇ Α(. . .) περὶ κόμην κλήρου]
 [κατ]οικικοῦ ἀρουρά[s], γείτονες
 [. . .] ἐφόδον ἐγρ[. . .].
 10 [. . .]τακου κλήρ[ο]ς .[]
 [. . .] κλήρου ἰδίου[και ἀπέχειν τὴν μὲν Α(. . .) παρὰ τῆς]
 [. . .]ς τὸ παραχωρη[τικὸν κεφάλαιον πᾶν ἐκ πλείους ἀργυρίου δραχμᾶς παραχρημα διὰ χει-]
 [ρὸ]ς ἐξ οἴκου κ(αὶ) β[εβαιώσεν τὴν μὲν Α(. . .) τῇ τὰ πεπραγμένα καθὼς πρόκειται πά-]
 [ση] βεβαιώσι, ἂ κ(αὶ) π[αρέξεται ἀνέπαφα και ἀνεπιτάσσιστα και ἀνεπιδάνειστα κ(αὶ) μηδένα κολύοντα τρό-]
 15 [π]ρ μηθενεῖ . . .[]

5 7 13 κς P

12 το supra versum P

χ e corr. P

14 l. βεβαιώσει

3 Cives Alexandrini ἀστοί, filiae ἀσται nominantur in papyris, cf. Wilcken, *Grundzüge* p. 15.

5 πεπρακέναι καὶ παρανεχωρηκέναι: cf. Preisigke, *Girouesen* p. 499.

6 δουλικὸν ἔργον, de quo conferas velim Wilcken, *Ostraka* I p. 685 seq., supplevi e BGU 193, 12 al., potest etiam legi δουλικὸν σῶμα, cf. P. Oxy. I 94, 9. Formula τοῦτο τοιοῦτο ἀναδριφον, i. e. tale quale non redhibendum non modo in servorum sed etiam in animalium venditionibus existare solet, cf. Gradenwitz, *Einführung* p. 60. In servorum vero venditionibus additur πλὴν ἐπαφῆς καὶ ἱερᾶς νόσου i. e. (non redhibendum) nisi propter manus iniectionem et morbum comitalem. Sic enim interpretandam esse vocis ἐπαφή notionem mihi persuasit Kübler, *Zeitschrift der Savigny-Stiftung, Rom. Abt.* XXXII (1911) p. 366 seq.; quam sententiam accepit Meyer, P. Hamb. I p. 191 n. 3. Contra qui secuti sunt Wilamowitzii partes, scabiem, lepram esse putant, cf. Mitteis, *Grundzüge* p. 194.

9 seq. Statuuntur arurarum fines.

10 Fortasse [Πιτ]τάκου legendum.

15 Sequi solet formula μηδὲ ἐπελεύσεσθαι κτλ.

55

INDEX HOMINUM

(P. 144)

saec. p. Chr. II

6,3 × 4,1 cent.

Complurium hominum nomina scripta legimus in hac papyro. Ratio fuisse videtur, sed schedulae dextro margine amisso cognosci non iam potest, quales pecuniae pensiones notatae fuerint.

Ἀλέξανδρος Τριωνέιον [
 Σεμπρώνιος Νελλ[ο]ν [
 Πτολεμαῖος Σαβείνον [
 Κάστωρ Σύρον κ(αί) Σῶ[ρος]
 5 Λιογέν[ο]ν [
 Πεκῦσις Μερκήσιο[ς]
 Μέλας Ἀγριππίνου[ν]

4 x P

1 Ἀλέξανδρος nomen aequè atque Ἀγριππίνος etiam Byzantinis acceptum erat, contra Κάστωρ, Νεῖλος, Σύρος, quae nomina saeculis a. Chr. n. usitatissima erant, vix leguntur post saec. IV. Σεμπρώνιος Romanorum modo temporibus invenitur. Τριωνέιον: cf. Τριων Dio Cass. 58, 25.

6 Πεκῦσις i. e. Aethiops, cf. Spiegelberg, *Griechische und aegyptische Eigennamen* p. 26* B, saepissime exstat nomen. Temporibus Byzantinis novam

nominis formam praebent papyri a genetivo derivatam Πικύσιος. Μετ-
 *ησις autem nomen, quantum quidem video, nusquam exstat in papyris quae
 adhuc innotuerunt.

7 Μέλας ultimum inveni P. Grenf. I 57, 6, a. 561 p. Chr.; exstat gene-
 tivus Μελ[α]τος P. Lond. 1246, 15, vol. III p. 225.

56

RATIO ACCEPTI AURI CORONARII

(P. 48)

saec. p. Chr. II

15,3 < 19 cent.

Haec charta ad Theadelphiam et Polydeuciam Themistae regionis
 vicos pertinens (cf. P. Teb. II p. 379 et 397) eodem fere tempore ac praee-
 cedens inscripta esse videtur. Exarata duabus columnis quadraginta fere
 hominum nomina exhibet, quorum cuique, quas pependerit pecunias, ad-
 scriptum est. Plerisque nominibus lineola subducta est iudicans exami-
 natam esse rationem. Rationem enim fuisse constat, sed parum, quale
 fuerit vectigal. Solvuntur fere ubique quaternae drachmae, octo lin. 2,
 duodecim lin. 37, cum obolorum varietas sit. Similia cum adsint instru-
 menta BGU 452, 458, 518¹⁾, in quibus nominatur vectigal, etiam in hac
 charta pensiones auri coronarii exactoribus solutas notari concludemus.
 Aurum coronarium²⁾ notum est nobis papyris et ostracis, quibus constat
 fuisse proprium catocorum vectigal, quod non per singulos annos, sed
 certis quibusdam occasionibus datis poscebatur. Romanorum temporibus,
 sub finem saec. II, annuus poscebatur στέφανος neglecto sensu, cf. quas
 supra attuli BGU 452, 458, 518, quibus nunc Iandana adiungenda est.

De nummis³⁾ difficillimum est iudicare. Nam quia comprehenduntur
 eodem nomine et drachmae obolorum 6 et denarius obolorum 7 vel 7½,
 si ἀργυρίου vel χαλκοῦ omittitur, plerisque locis res dubia est.

Nomina sunt pleraque Graeca, pauca Aegyptia, quae eodem modo
 promiscua fuisse illis temporibus in omnibus Arsinoitae pagi regionibus
 apertum est.

1) Huc referendas putat Kenyon P. Lond. quoque 181 (b) vol. II p. 147; 156,
 ibid. p. 249; 1242 (descr.), vol. III, quae bis vel ter quaternas drachmas solutas
 esse demonstrant, cuius rei praeterea exempla afferri possunt BGU 392, P. Lond.
 474 vol. II p. 108.

2) De hoc vectigali conferas velim Wilcken, *Ostraka* I p. 295, *Grundzüge*
 p. 283; Rostowzew, *Kolonat* p. 7.

3) Cf. Mommsen, *Arch.* I p. 282 seq., quem secutus est Wilcken, *Grundzüge*
 p. LXV seq.

In adversa charta de aliis pensionibus notationum quinque, quae
hæc fere centesimas inter se distant, fragmenta conspiciuntur, unde
hæc enotasse satis est¹⁾:

l. 1 $M[\epsilon\sigma\sigma\sigma\eta] \bar{\beta} \varsigma \delta$ l. 2 $\Theta\epsilon\alpha\delta\epsilon\lambda(\varphi\epsilon\iota\varsigma) \delta\iota\omicron\iota\kappa(\eta\varsigma\epsilon\omega\varsigma) \bar{\iota} \beta$ Πολυ-
δευκ(ε\iota\varsigma) δ\iota\omicron\iota\kappa(\eta\varsigma\epsilon\omega\varsigma) \bar{\iota} \eta \bar{\iota}

Pensiones igitur fuisse videntur colonorum publicorum, cf. P. Iand. 57.

Pagina aversa

Col. I	[	]	[	]	ων(ος)	~ιβ
	$\overline{\text{Ἡρακλείδης}}$		$\overline{\text{Μυσταρίων(ος)}}$		$\varsigma\eta$	
	$\overline{\text{Ἡρ[α]κλ[ε]ίδ(ης)}}$		$\overline{\text{Ἡρ[α]ν(ος)}}$		$\overline{\text{Ἀλεξ(ανδρεὺς)}}$	$\varsigma\delta \sim \beta$
	$\overline{\text{Ὀνῶ[φρ]ις}}$		$\overline{\text{Ὀρσενούφι(ος)}}$		$\varsigma\delta$	
5	...	[	$\overline{\text{Πενήντ(ος)}}$		$\sim \iota\delta$	
	$\overline{\text{Ἀντώνιο(ς)}}$		$\overline{\text{Ἀντωνί(ν)}}$		$\varsigma\delta$	
	$\overline{\text{Χαιρήμ(ων)}}$		$\overline{\text{Χαιρήμων(ος)}}$		$\sim \pi$	
	$\overline{\text{Σωτ[ᾶ]ς}}$		$\overline{\text{Ὀνησίμου}}$		$\varsigma\delta$	
	$\overline{\text{Ἐβαλεῖς}}$		$\overline{\text{Ἀβρ[α]μ(ος)}}$		$\sim \iota\eta$	
10	$\overline{\text{Ὀνῶφρις}}$		$\overline{\text{Ἀ[γ']χορίμφ(ος)}}$		$\sim \iota$	
	$\overline{\text{Ὠσίς}}$		$\overline{\text{Μον...ν[...]}}$		$\sim \iota\beta$	
	$\overline{\text{Ἐδδ[α]λμω[ν]}}$		$\overline{\text{Ζωλ[ου...]}}$		$\varsigma\delta$	
	$\overline{\text{[...][...][...][...]}}$		$\overline{\text{Ἡρ[α]κλ[ε]ίδ(ου)}}$		$\varsigma\delta$	
	[		$\overline{\text{Ἀν.αστ[...]}}$		$\varsigma\delta$	
15	[		$\overline{\text{[...][οσ[...]]}}$		[	
	[		$\overline{\text{[...][ρα[...]]}}$		[	
	[				$\varsigma\delta$	
	[		$\overline{\text{Χαιρήμ(?)ων(ος)}}$		$\varsigma\delta$	
	[		$\overline{\text{Ἰσίων(ος)}}$		$\varsigma\delta$	
20	[		$\overline{\text{(γίνεται)}}$		$\varsigma\pi \sim \kappa$	
	[		$\overline{\text{Ὀρον}}$		$\sim \iota$	
	[		$\overline{\text{Χρ[ε]ν[ο]ύφ[ι]ος[...]}}$		$\dots$	
	[				$\sim \text{[...]}$	
	[		$\overline{\text{...πο(ς)}}$		[...]	
25			vestigia			
	[				$\sim \text{[...]}$	
	[		$\overline{\text{...ου}}$		$\varsigma\delta$	
	$\overline{\text{Παποντῶς ἀπ(άτωρ) Ταρφαῆσις}}$				$\sim \eta$	
	$\overline{\text{Σάτνρος}}$		$\overline{\text{Σαβέλ(ν)}}$		$\varsigma\delta$	
30	$\overline{\text{Ἰσᾶ}}$		$\overline{\text{Ἰσᾶ}}$		$\sim \iota\beta$	
Col. II	[					

1) Compendiorum explicatio Udalrici Wilckeni sagacitati debetur. De dioce-
cesi cf. Wilcken, *Grundzüge* p. 154. 301.

<u>Δίος</u>	Ἡρᾶ τοῦ γεω(τέρου) ζδ
<u>Διόδωρος</u>	Ποσιδωνί(ο)ν ~η
<u>Νεῖλος</u>	Ἡρακλείδ(ου) ζδ
<u>Πτολεμαῖο(ς)</u>	Χαιρήμανο(ς) τέκ(των) ζδ
35 <u>ταυ. .ς</u>	Σαμβᾶ ζδ
<u>ζ</u> (γίνεται) ζνς	
<u>Χάρης</u>	Εὐδαίμ(ωνος) ζιβ
<u>Ἰάσων</u>	Τιθασείους ~ις
<u>Ἀν[τώνιο(ς)]</u>	ἄδελφός(ς) ~η
40 <u>X[</u>	πρεσβ(ύτερος) Μάρω(νος) λαχ(...) ~κβ
<u>N[</u>	Ἡρακλείδ(ου) ~κ
<u>Πά[πος</u>	Δείου ζδ
<u>Ῥορός]</u>	Αὐνείους ~κη
[	Διονυσί(ο)ν Μαξ(ίμου) ~ις
45 [	..]ρεῦτ(ος) ζδ
[	..]μ(ων) Ἀπιᾶ ~ι
[	Ἡρ[ακλείδ(ου)] ~ις
[	Πολυ]δεύκ(ους) ~ιδ
	vestigia

2 μυσταρι^ω P 3 ηρ[α]κλειδ^δ ηρω^ο αλεξ^ς P 4 ορσενουφι^ο P 5 πενεθυ^τ P
 6 αντωνι^ο αντωνιο P 7 χαιρημ^μ χαιρημω^ν P 101. Ὀνηδφρις αχοριμφε^ω P
 18 χαιρημω^ν P 19 ισιων^ο P 20 / P 28 α) P 29 σαβειν^ο P 31 νε^ω P
 32 ποσιδωνι^ο P 33 41 ηρακλειδ^δ P 34 πτολεμαι^ο χαιρημω^ν τε* P 37 ενδαιμ^μ P
 39 αδελφ^ο P 40 πρεσβ μαρ^ω λαλ^ς P 44]ιοννσι^ο μαξ^ς P 45]ρεν^τ P 46]μ^μ
 απια P 47 ηρα]κλειδ^δ P 48 πολυδεν^ν P

2 Ἡρακλείδης nomen frequentissimum Ptolemaicis temporibus et Romanis a saeculo IV rarius aut nunquam legitur in papyris aequae ac Μυσταρίων et quae nominantur 7 Χαιρήμων 8 Σωτᾶς et Ὀνήσιμος 29 Σάνυρος 32 Διόδωρος Ποσιδώνιος 38 Ἰάσων 43 Αὐνῆς 48 Πολυδεύκης. Accepta autem sunt etiam Byzantinis 27 Σαβείνιος 31 Δίος (42 Δείος) 33 Νεῖλος 44 Διονύσιος.

3 Ἡρων in Byzantinis quoque papyris exstat. Idem valere quod Φάις Aegyptiorum, quod semel esse versum Ἀγαθὸς δαίμων, docet Spiegelberg, l. c. p. 11* B 57* B, cf. Wilcken, Arch. IV p. 129 n. 1, qui non cohaerere hoc nomen cum voce ἥρως putat.

4 Ὀνηδφρις, saepius per — νν — scriptum, fuit cognomen Osiridis, quod notat Plutarchus De Iside et Osiride c. 42 versum esse in Εὐεργέτης, cf. Spiegelberg, l. c. p. 20* A. Usitatissimum erat nomen per omnia tempora, cum Ὀρσενουφίς, i. e. bonus custos (cf. Spiegelberg, l. c. p. 20* B) non iam existisse videatur posterioribus Byzantinorum temporibus.

5 Πενεήντος genetivus est nominis Πενεῆνς, quod aliunde ignotum videtur. Comparari potest P. Lond. 483, 7, vol. II p. 325 Πανήντος.

9 $\pi\upsilon\mu(\dots)$: fortasse $\pi\upsilon\mu(\acute{\eta}\nu)$ id est $\pi\omicron\iota\mu\acute{\eta}\nu$ supplendum est.

19 Ἰσίδων de deae nomine derivatum, cf. Spiegelberg, l. c. p. 47 A; inveni P. Lond. 293, 6 vol. II p. 187; BGU 727, 18; 965, 1; vide etiam titulos notatos apud Pape, *Wörterbuch der griechischen Eigennamen*, s. v.

21 Ἥρος , dei nomen, usitatissimum fuit saeculis Ptolemaicis atque etiam Romanorum temporibus; ultimum legi sub finem saeculi V.

28 Παποντός , nomen Aegyptium, non superest saeculo IV ineunti. Ἀρφαήσις recentior forma nominis Ἀρσιήσις est significans *Horus (filius) Isis*, cf. Spiegelberg, l. c. p. 15 A 43 B. Ταρχαήσις significat (*filia*) *Harphaesis*.

30 Ἰσᾶς nomen eandem exhibet rationem ac Πεκῶσις , cf. P. Iand. 55, 6; temporibus Byzantinis a genetivo derivatam legimus nominativi formam Ἰσατος , cf. P. Oxy. I 134, 30 Ἰσατος ἔργα .

32 Ἡρᾶς deminutum est ex Ἡρακλείδης . Praefertur genetivi forma Ἡρᾶ , interdum exstat Ἡρᾶτος .

35 Σαμβᾶς hypocoristicon ad Σαμβαθαῖος pertinet, quod est ortum ex Σαββαθαῖος i. e. Σάββας , qui est *Sabbatis die natus*, cf. Wilcken, *Ostraka* I p. 523; exstat etiam in chartis Byzantinis.

36 Viginti homines pendisse notatur. Itaque cum sint servatae hominum 15 pensiones (lin. 21—35), ante initium columnae alterius quinque nomina excidisse concludit; inferior enim margo servatus est.

37 Χάρης nomen rarissimum est, inveni tantum P. Lond. 289, 4, 24 vol. II p. 184/5; 267, 326, ibid. p. 141 ($\text{Χάρης} [\tau\omicron\upsilon] \text{Χάρης}$); P. Oxy. III 520; P. Oxy. III 501, 11 praebet Χαρᾶτος ; exstitit ergo nominativus Χαρᾶς .

38 Τιθῶεις scriptum est pro Τιθοῆς , quod significat *qui caput magnum habet*, cf. Spiegelberg, l. c. p. 55 A, cui idem esse ac Σισῶεις praedicanti (p. 46* B) obstitit Wilcken, *Arch.* II p. 180. Maximam huic nomini cum Τιθοῆς , quocum coniungere vult Letronne, *Recueil des inscriptions* I p. 406, similitudinem esse iam Gerhard explicavit in *Philol.* LXIII p. 571. Saepius exstat forma Τιθῶεις vel Τιθῶεις , quae supplenda mihi videtur P. Lond. 479, 1, vol. II p. 255 pro Τιθίεις . Byzantinis temporibus non invenitur.

40 $\lambda\alpha\chi(\dots)$: fortasse $\lambda\alpha\chi(\text{ανοπῶλης})$ supplendum est, cf. P. Iand. 58, 7.

45 Aut Τε]ρεῦτος (cf. P. Amh. 75, 33; P. Oxy. IX 1209, 15, 20) aut Πα]ρεῦτος (cf. P. Lond. 322, 17, vol. II p. 160) aut Μα]ρεῦτος (cf. P. Iand. 31, 5) supplendum est.

46 Ἀπίας rarissimum, legi tantum P. Lond. 258, 10, vol. II p. 29; P. Greif. II 74, 4; feminini generis formam Ἀπία legimus CPR 223, 26; P. Teb. 336, 21. Saepius exstat Ἀπλων (Ἀπλωνα).

57 ✓

RATIO VECTIGALIS COLONIS PUBLICIS IMPOSITI

(P. 66^r)

saec. p. Chr. II

7,8 × 11 cent.

Fragmentum est rationis, quae similitudinem quandam habet cum praecedente. Aequae atque in illius pagina adversa (cf. l 2) hic quoque pensiones a colonis publicis Polydeuciae vici solutae notantur, ac mirum in modum non frumenta sed oboli penduntur, cuius rei afferre possum exemplum P. Lond. 171, vol. II p. 102, qua Horion *πράκτωρ σιτικών διοικήσεως κάμης Σοκνοπαίου Νήσου* testatur accepisse se ab Apyneche presbytero ἀπὸ τεμῆς χλωρῶν ἀρούρης } 15 λβ drachmas triginta sex.

]ξ Πολυδ(ευκείας) διοι(κήσεως) λ-αδ

].. μεσορή ιβ ~ξ ις ~δ

]αι φαμ(ενώθ) γ ~κδ φαμ(οὔθι) ι ~δ

]d Πολυδ(ευκείας) διοι(κήσεως) λ-αδ

5 α]θψ ι κα) τῷβι ι ~ιδ

].. λ-δ) Πολυδ(ευκείας) διοι(κήσεως) δ)

].. ~κα η ~κ ηη ~ις

].. φεδ

διοι(κήσεως)

]... λ-ιαδ Πολυδ(ευκείας) διοι(κήσεως) λ-ξ.

10] μεσ[ο]ρή ιξ {δ ~α κ...

] vestigia

1 λ = ἄρορα δ = ἥμισυ τέταρτον 2 ~ = ὀβολοί 4 d = τέταρτον
5. 6 { = ἥμισυ 10 { = δραχμαί

58 ✓

RATIO TRIBUTORUM

(P. 66^v)

saec. p. Chr. II

7,9 × 11 cent.

Haec ratio in tergo praecedentis exarata est scripturae ratione simili papyro Iand. 56. Hominum sex, quorum nominibus ab eo, qui examinabat rationem, lineolae adductae, partim etiam subductae sunt, tributa enumerantur. Deinde alias 10 mensis Athyr et 4 mensis Choiak die factas esse solutiones legimus.

vestigia

/ *Ἡρώς* Ἀφροδ(ίσου) πυμ(...) ~ ις/ *Ἀπύγχις* Πισσοραπί(ος) ~ η/ *Ὀνήσιμ(ος)* Πάπου ~ ι5 / *Ἡρώων* Πάπου } 5/ *Πτολεμ(αίος)* ~ νεώ(τερος) } 8/ *Μύσθης* Δείου λεχ(...) ~ κη

/ (γίνεται) } <

10 ἀθὺρ ἱ / *Τεῶς* Ἡρώων(ος) κοφ(...) } 8/ *Ἀρητᾶς* νεώ(τερος) Τεσενούφεω(ς) } 8*χολακ* δ Ἡρώων Ὡρόων σιτ(ομέτρης) ~ ις

1 αφροδ πυμ^ι P 2 πισσοραπ^ι P 3 ονησιμ^ι P 6 πτολεμ^ι ~ νεω^ι P
 7 λαλ^ι P 8 / P 9 ηρωον^ο κοφ^ι P 10 νεω^ι τεσενουφεω^ι P 11 σιτ^ι P

2 Ἀφροδίσιος usitatissimum illis temporibus nomen est. πυμ(...):
 cf. P. Iand. 56, 9.

3 Ἀπύγχις forma Arsinoitica est nominis Ἐφένυχος, Ἐφόνυχος, quod quia referebatur ad Graecam vocem ὄνυξ, amissa aspiratione scribebatur Ἐπώνυχος, cf. Crönert, *Stud. Palaeogr.* II p. 41. Derivatum autem est a Cop- tica voce *eqwne*, quae significat *vivit*, cf. Spiegelberg, l. c. p. 10* B. Alias huius nominis formas collegit Crönert: Ἀπύγχις, Ἀπύγχις, Ἀπέγχις, Ἀπώνεχ, Πυγγής; in papyris Oxyrhynchiticis etiam Ἀφύγχις exstat. Πισσοραπίς nusquam legitur nomen sed Πετεράπις, cf. P. Fay. 244.

7 λάχ(...): cf. P. Iand. 56, 40.

8 numerum omisit.

9 Teotis nomen Lagidarum temporibus acceptissimum erat, interdum etiam prioribus Romanorum invenitur. Ab initio saeculi III nusquam legitur. κοφ(...): fortasse κοφ(ινοποιός).

10 Ἀρητᾶς primum legimus. Coniungendum videtur esse cum feminini generis forma Ἀρητοῦς. Saepius invenitur Ἀρητῶων (Ἀρητῶνα).

59

APOCHA PORTORII ✓

(P. 97)

saec. p. Chr. II

4,2 × 4,8 cent.

Huiusmodi generis apochas nunc novimus permultas. Dabantur a portarum custodibus mercatoribus, qui aut exportabant merces e pago Arsinoita aut importabant.¹⁾

1) Cf. quae de iis in universum disseruerunt Grenfell, P. Grenf. II p. 78 seq., Wilcken, *Ostraka* I p. 354 seq., Kenyon, P. Lond. II p. 83 seq., Grenfell-Hunt, P. Fay. p. 195 seq., Preisigke, P. Strassb. I p. 50 seq., Wilcken, *Grundzüge* p. 190 seq.

Formulae sibi constant. Incipiunt instrumenta a verbis τετελ(ώνη-ται) διὰ πύλης; deinde sequitur nomen vici et vectigalis, quod solvit mercator. Plerumque exstat ρ' καὶ ν' id est ἑκατοστή καὶ πεντηκοστή — ut in Iandana — quae quomodo explicanda sint, dissentiunt adhuc doctorum opiniones¹⁾, rarius λι(μένος) Μέμφεως αὐτ' ἐρημοφυλακίας. Deinde legimus scriptum nomen mercatoris atque exportare vel importare eum tot et talibus iumentis tantas merces. In fine adscriptus est dies, quo data est apocha, addito portae sigillo, cuius loco nunc foramen triangulum est in hac chartula.

Τετελ(ώνηται) δι(ὰ) πύλ(ης) τῆς δεινός
 ρ' καὶ ν' Νέφω [. . .]
 τ[ρο]νός ἐξ(άγων) ἐ[πί]
 ὄνφ ἐνὶ ὁρόβ[ου]
 5 (ἀρτάβας) τρ[εῖ]ς (ἔτους) ἔ[κτου]
 παῦνι ἐννε[α]-
 καὶ δεκάτη ἡ

5 — P L P

2/3 Fortasse [Ἀρην-]τ[ρο]νός, supplendum est.

3 Exportari merces saepius quam importari, cum constet fertilissimum fuisse pagum Arsinoitam, non miramur. Importatur autem vinum, quo carnissee pagus videtur, exportantur omnia frumentorum et fructuum genera, cf. quae enumeraverunt editores P. Fay. p. 200.

4 Ervum saepius exportatum esse intellegimus, cf. P. Lond. 469 b, 4, vol. II p. 86; P. Fay. 69, 4; 71, 4; 76, 4/5; 165.

5 Ternas artabas onus asinorum singulorum fuisse cognovit Kenyon, cf. P. Lond. II p. 86, III p. 46. Quae cum ita sint, etiam P. Fay. 63, 3 ἐπὶ ὄνοις [β] supplendum esse puto, nam in proxima linea notantur 6 artabae. Nomen imperatoris ut saepius omisum est, cf. P. Fay. p. 200.

60

FORMULA

P. 20)

saec. p. Chr. III vel IV

3,5 × 5 cent.

Perexigua haec schedula formulam praebet, quae exstare solet in instrumentis de pecunia mutua datis. Exscripsit aliquis, ut praesto haberet, incipiens lineola quam exstare putaverim pro punctis, quibus nos uti solemus exscribentes.

1) cf. Wilcken, *Ostraka* I p. 357 et Grenfell-Hunt, P. Fay. p. 198 seq.

p. av. δώσω σοι
 όπόταν
 αίρη άνυπερ-
 θέτως γι-
 5 γνομένης
 σοι τής πρά-
 ξεως
 παρά τε έμοῦ

p. adv. καί εκ τών
 10 ύπαρχό-
 ντων
 [ντων]
 κύριον
 τὸ γραμ-
 15 ματίον
 άπλοῦ(ν)

8 εμοῦ P 12 litterae negligentia scribae repetitae 14 l. γραμματίον

1 δώσω non est in ipsis instrumentis, sed άποδώσω; praecedere solent, quibus accepisse se pecuniam testatur debitor, haec fere: όμολογῶ εχειν παρά σοῦ κτλ.

2/3 όπόταν αίρη certam restitutionis diem constitutam non esse indicat, cf. Gradenwitz, *Einführung* p. 85 n. 4. Similia sunt όπότε εαν αίρη P. Amh. 92, 24; όπηνηκα εαν αίρη P. Strassb. 54, 11; Oxy. VII 1039, 9.

3 άνυπερθέτως i. e. non fore moram vel simile quid spondere solet debitor in hisce instrumentis, cf. P. Lond. 308, 17, vol. II p. 219; 363, 20, vol. II p. 221 etc.

5 Sequitur formula, qua actionem habere creditorem in se spondet is, qui accepit pecuniam, de qua accuratius egit Mitteis, *Reichsrecht und Volksrecht* p. 420 seq., *Grundzüge* p. 119 seq.; cf. etiam Waszyński, *Bodenpacht* p. 145 seq., Schwarz, *Hypothek und Hypallagma* p. 67 seq.

13 κύριον τὸ γραμματίον: cf. Gneist, *Die formellen Verträge des neueren römischen Obligationenrechts* p. 461. Idem legimus P. Oxy. VII 1041, 20; 1042, 29; VIII 1130, 25 semper addita clausula καί έπερωτηθεις όμολόγησα, de qua vide Mitteis, *Grundzüge* p. 76.

16 άπλοῦν: scil. γραφέν, quia duplicatum non poscitur.

61

RATIO TORCULARIA

P. 163)

saec. p. Chr. IV

8,6 × 9 cent.

Pagina adversa fragmenta praebet duarum columnarum, quarum alterius in fine cum legatur θ[ι]ευρύχ[ει], veri simile est hypomnema vel enteuxin fuisse, nam horum potissimum generum haec vox propria est.¹⁾

1) cf. Ziemann, *De epistularum Graecarum formulis sollemnibus quaestiones selectae* p. 351.

Aversa in charta exstat λόγος ῥύσεως κτήματος cuiusdam, cuius nomen excidit. Notatum est, quantum musti expressum esset torculis suo cuique numero adscripto. Non parvam fuisse vineam, etiamsi mensurae modum non intellegimus, statui posse puto.

In dextra parte alterius columnae paucae litterae exstant, quas omittam.

Λόγος ῥύσεως οἴνου [
 κτήματος παρὰ
 ᾱ ληνοῦ χξξ
 β ληνοῦ ψξα
 5 γ ληνοῦ ξρνα
 δ ληνοῦ χ. [
 ε ληνοῦ [
 ς λην[ο]ῦ [
 γ(λεται) ἐπὶ τὸ α[(ὅτὸ)
 10 .ε[.] . . εἰσ[
] . [

4 5 6 8 supra β γ δ ς lineolam om. P

1 ῥύσις significat vini expressi copiam, cf. quae attulit Meyer ad P. Giss. 79 III 12 exempla, quibus addere possum P. Lond. 113, 11 (a), 3, vól. I p. 223; P. Klein. Form. 99, 2; 135, 7; 163, 5; 193, 3; 1069, 3; 1101, 2; 1203, 1; BGU 1039, 10.

2 κτήματα saepius nominantur vineae in papyris, quem dicendi morem explicat Rostowzew, *Kolonat* p. 15; cf. Wilcken, *Grundzüge* p. 284. Itaque etiam PER geo. 103 (Stud. pal. X) pro κτήσεως legemus κτήματος.

3 Quae fuerit mensura non intellegitur; variabantur illis temporibus mensurae, cf. de his Wilcken, *Ostraka* I p. 763, *Grundzüge* p. LXXI.

9 γ(λεται) ἐπὶ τὸ αὐτὸ i. e. in summa saepius legitur. Propterea etiam BGU 1, 13 (= Wilcken, *Chrestomathie* 92 col. II 13) pro εἰ[s] sic legendum esse conieci, quod nova examinatione a Plaumanno facta probatum est.

62

PIGNERATIO PUELLAE INGENUAEE

(P. 36)

saec. p. Chr. VI

13 × 14 cent.

Propter nigritiam lectu difficillima est haec papyrus ut Argentoratensis illa, quam descripsit Preisigke, P. Strassb. I p. 137. Maxime detritus est margo dexter, sed pauca modo excidisse continuo fere lineae 3 et 4, 15 et 16 textu indicatur. Charta convoluta ac postea compressa fuisse videtur.

In qua quae fuerint constituta, quamquam complures quas nondum suppleverim lacunae restant, certe perspicitur. Homo quidam Aegyptius a divite quodam¹⁾ pecuniam mutuam accepit, pro cuius restitutione Tamina sororem pignori dat, ut in domo creditoris sit neque eam detrahere liceat fratri, priusquam omnem reddiderit pecuniam. Atque putaverim in eis quae exciderunt l. 10 seq., fuisse statutum, ut Tamina laborem susciperet in domo creditoris pro capite et usuris, cuius rei plura habemus exempla.²⁾

.[
 ο[.....] παρ[α]σχ[ω]. φ. τ. .[...]
 ἢ ῥ[ι]χ[ο]θ[ε]ν εὐδο[ω]θῶ. Πρὸς δὲ [τὴν]
 ἀσφάλειαν τῆς [συν]πλ[ηρ]ώσεως καί
 5 ἀποδόσεως β. [...]. νη. [...]
 παραδέδοκα τῇ σῇ [ν]δοξ[ι]ότητι
 Τάμιναν τῇ[ν] ἐμὴν ἀδε[λ]φ[ι]ν
 ἐ[φ'] ᾧ α]ὐτὴν πᾶσαν δουλικήν [ἐ]χειν
 χρεῖαν ἐκ τ[οῦ] ἐνθεν[ε]ς[τάτου]
 10 αὐτῆς οἴκου καί.[.....]
 αὐτῆς κουφισθῆναι.φ[.....]
 τοῦ αὐτοῦ ἐν ᾧ νομισμ[α]τ[α] ζ. [...].
 τρέφεσθαι δὲ αὐτὴν κ[α]ὶ ὁσμίως καί
 ἀμφιάζεσθαι καί [ιμ]ατίζεσθ[αι]
 15 καὶ μὴ δύνασθαι με ἀποσπ[ᾶ]ν
 αὐτὴν ἀπὸ τῆς σῆς [ν]δοξ[ι]ότητος) πρὸ τῆς. ...]
 καὶ ἀποθ[ό]σεως κα[ὶ] σ[υν]πληρ[ώ]σεως]
 [...] δυν[α]μι. . . ἀρχοι. [
 [.....]

12 νομισμ[α] P 14 l. [ιμ]ατίζεσθ[αι]

3 εὐδοθῶ: cf. Herwerden, *Lex. Graec. suppl.* s. v. Pignus datur πρὸς ἀσφάλειαν P. Lips. I 10 I, 11/2: P. Lond. 1007, 3, vol. III p. 262; cf. quae annotavit Meyer ad P. Giss. I 97, 6.

6 παραδιδόναι significat tradere alicui rem possidendam, non adhibetur in cedendis agrorum possessionibus, cf. Schwarz, *Hypothek und Hypallagma* p. 71 n. 1.

1) Nominatur ἐνδοξότης ut Flavius Apion, cf. P. Iand. III p. 114.

2) Cf. quae attulit Partsch, *Griechisches Bürgschaftsrecht* I p. 41 seq. — Contra hisce locis oppigneratos esse ingenuos negarunt Manigk, *Gläubigerbefriedigung durch Nutzung* p. 26 et Weiss, *Pfandrehtliche Untersuchungen* I p. 31. — Cf. etiam P. Cair. Cat. 67023.

8 πᾶσα δουλική χρῆσις i. e. omnia quae servae dari solent ad victum, cf. P. Amh. 148, 5 εἰς ἰδίαν μου καὶ ἀναγκαίαν χρῆσιν.

11 κομφίζειν levare, absolvere in huiusmodi instrumentis proprium sensum habet testari aliquem pendisse quae debuerit, cf. Maspero ad P. Cair. Graec. 67104, 17.

14 ἀμφιάζειν rarissimum est verbum a papyrorum usu fere alienum. Saepissime coniunguntur verba τρέφειν et ἱματίζειν, quae leguntur in omnibus pactis nuptialibus et didascaliceis et eis, quae sunt de labore suscipiendo composita: itaque ἱμ]ιτᾶζεσθαι scriptum fuisse sumpsimus pro ἱμ]ατίζεσθαι.

15 μῆ. . ἀποσπᾶν vel simile quid etiam in διδασκαλικοῖς quae vocantur instrumentis exstare solet, cf. BGU 1125, 9; P. Oxy. II 275, 22.

63

RATIO REDITUUM MAGNI POSSESSORIS

(P. 8)

saec. VII ineuntis

32,8 < 19,4 cent.

Sunt in collectione papyrorum Iandanarum complura Apionum instrumenta, sed hanc rationem eis attribuere vetatur eo quod alia sunt nomina possessionum Apionum¹⁾, alia quae exstant in hac papyro. Habebat ille possessor κτήματα et ἔξωτικούς τόπους, quorum rationem praebat papyrus (cf. quae leguntur in adversa charta). Ac servatam esse nobis exterorum tantum locorum rationes docent nomina, quae sunt in pagina aversa, cum titulo comparata. Quorum unius altera tantum pars colonis tradita fuisse videtur (τόπος Λεπτίνου Μεγάλου, cf. l. 1 et 5 τὸ ἄλλο τέταρτον μέρος).

Adversa pagina

+ Συναρσ(ις) σὺν θ(ε)ῷ κτημά(των) Πεξούλιος καὶ Ψαατις (καὶ)
Μελανθί[ο]ν
καὶ Θμονει επακε καὶ Ἀμώειτος καὶ Ἀγήρωνος μετὰ
τῶν ἔξωτικ(ῶν) τόπ(ων) χρυσί(ου) εἰ [.] . . ιδ //

1 συναρσ, P, cf. P. Lips. 97 XIII 9 al. θω P κτημ(ς) P (P 3 ἔξωτικ/ P τοπ/ P.

Haec κτήματα in Arsinoita fuisse videntur. Ἀγήρων et Ψαατις quidem plane ignota sunt nomina, cetera agnoscere posse puto praeter Μελανθίου κτήμα. Μελάνθιος est nomen Graecum, quod in papyris III et I a. Chr. n. saeculi invenitur, cf. P. Hib. 118, 70; Ostr. Par. 2, 5; et κληρος quidam Μελανθίου memoratur Oxy. IX 1188, 23 (a. 13 p. Chr.), cf. P. Hib. 111, 2 (ca. a. 250 a. Chr.). Ceterum possis de melanthio cogitare, quod nunc vocant ni-

1) Cf. quae collegit Gelzer, Studien zur byzantinischen Verwaltung Aegyptens p. 86 et P. Iand. 51.

gellam sativam (*Schwarzkümmel*). $\Theta\mu\upsilon\upsilon\epsilon\iota$ cui addita est Coptica vox $\epsilon\pi\alpha\kappa\epsilon$, idem esse puto ac $\tau\theta\upsilon\upsilon\epsilon\iota$, quod saepius legitur in papyris, cf. PER geo. (= Wessely, Stud. Pal. X) 15, 6; 64b 35; 167b 1, quae omnes saec. VII/VIII in Arsinoitae regionibus scriptae sunt (alterum vicum $\Theta\mu\upsilon\upsilon\epsilon\iota$ extra Arsinoitam situm habes in P. Par. 18, 13). $\Lambda\mu\acute{\omega}\epsilon\iota$ et $\Lambda\mu\acute{\omega}\iota$ PER geo. 297V 5; 299, 4 coniungi posse videntur, quibus fortasse addenda sunt $\Lambda\mu\alpha\tau\acute{\iota}$, $\Lambda\mu\mu\acute{\omega}\iota$, $\Lambda\mu\mu\acute{\omega}\iota$.

$\Pi\epsilon\zeta\omicron\upsilon\lambda\iota\varsigma$ nomen exstat etiam PER geo. 70 II 9, ubi pro $\Pi\epsilon\zeta\upsilon\lambda\iota$ legendum esse $\Pi\epsilon\zeta\upsilon\lambda\iota$ Wessely per litteras de hoc loco certior factus mihi assensus est.

$\kappa\tau\eta\mu\alpha$ illis temporibus proprie significat possessionem partem, quae singulis colonis data est quasi $\dot{\iota}\delta\iota\omicron\nu$, cf. Gelzer, Studien p. 85. Qui praeterea nominantur $\epsilon\zeta\omega\tau\iota\kappa\omicron\iota$ $\tau\acute{\omicron}\pi\omicron\iota$, fuisse videntur possessiones extra latifundiorum corpus sitae.

Aversa pagina

- 1 [($\pi\rho\acute{\omicron}\varsigma$) τοῦ δεινός (ὑπὲρ) Μηχανῆς] Πενούρεως σί(του) με(μετρο-
μένον) (ἀρτάβαι) μῆ και (ὑπὲρ) Μεγάλ(ου) Λεπίν(ου) κατὰ
τὸ ϕ μέρ(ος) (ἀρτάβαι) $\theta\zeta\phi$ χο(ίνικες) ξ [γ](νεται) $\mu\epsilon$ [(μετρο-
μένον) (ἀρτάβαι) $\nu\gamma\zeta\phi$ [χο(ίνικες) ξ]
- 2 [αἰ καγκ(έλλον) (ἀρτάβαι) $\xi\delta\zeta\phi$ δια]πίσμα(τος) ἐξ (ἐκατοστῶν) ια (ἀρ-
τάβαι) ξ χο(ίνικες) ξ ἀναλώμα(τος) προ(σμετρούμενα) (ἀρτάβη) α
συμμά(χων) (ἀρτάβη) ζ ἀμε(λείας) χο(ίνικες) δ σιτομέ(τρικοῦ)
(ἀρτάβη) ζ ϕ γί(νεται) [(ἀρτάβαι) οδ ϕ χ β]
- 3 [($\pi\rho\acute{\omicron}\varsigma$) τοῦ δεινός χ] Ματθία πρε(σβυτέρου) και Ὀννοφρί(ου) (ὑπὲρ)
Μηχανῆς Κυλλ(ῆς) σί(του) με(μετρομένον) (ἀρτάβαι) κθ αἰ
καγκ(έλλον) (ἀρτάβαι) λδ $\zeta\phi$ χο(ίνικες) β διαπίσμα(τος) ἐξ
 η $\beta\zeta\phi$ χο(ίνικες) β
(ἐκατοστῶν) τ (ἀρτάβαι) $\gamma\zeta$ χο(ίνικες) ι
- 4 [ἀναλώμα(τος) προ(σμετρούμενα)] (ἀρτάβη) α συμμά(χων) (ἀρτάβη) ζ
 $\lambda\delta\eta$
ἀμε(λείας) χο(ίνικες) δ $\langle$ γί(νεται) $\rangle$ (ἀρτάβαι) $\mu\epsilon\tau$
(ἀν)εμετρ(ήθησαν) (ἀρτάβαι) ιε ζ λου(παί) (ἀρτάβαι) κθ
- 5 ($\pi\rho\acute{\omicron}\varsigma$) Ἀπολλῶ χ Ποατροησί(ου) (ὑπὲρ) Μηχανῆς Ἀτρήτος σί(του)
με(μετρομένον) (ἀρτάβαι) ο ζ και (ὑπὲρ) Μεγάλ(ου) Λεπτί-
ν(ου) κατὰ τὸ ἕλλ(ο) ϕ μέρ(ος) σί(του) με(μετρομένον) (ἀρ-
τάβαι) $\theta\zeta\phi$ χο(ίνικες) ξ
- 6 γί(νεται) με(μετρομένον) (ἀρτάβαι) $\pi\zeta\phi$ χο(ίνικες) ξ αἰ καγκ(έλλον)
(ἀρτάβαι) ρδ ϕ χο(ίνικες) $\beta\mu$ $\langle$ διαπίσμα(τος) $\rangle$ ἐξ (ἐκατοστῶν)
ια (ἀρτάβαι) ια ζ μ ἀναλώμα(τος) προ(σμετρούμενα) (ἀρτάβη) α
συμμά(χων) (ἀρτάβη) ζ ἀμε(λείας) χο(ίνικες) η
- 7 σιτομέ(τρικοῦ) (ἀρτάβη) α ζ χο(ίνικες) η γί(νεται) (ἀρτάβαι) ρεθ
χο(ίνικες) η
- 8 [.] $\chi\rho\alpha$. . . δ και φουλ(. . .) π vacat

1 α/ μ⁵ P, cf. P. Teb. 159 (descr.) α P, cf. P. Oxy. I 127, 1 χ P
 μεγάλη λεπτιν⁵ P μερ/ P 1/2 P [γ]/ P 2 διαπίσιμος^α P ρ/ρ P αναλώμ^α
 πο^ο/ P συμμ^α P αμ⁵ P σιτομ⁵ P 3 πο⁵/ P μηλ κυλλ⁵ P καγκρ- P
 4 ↓ εμετ^ο/ P λουγ- P 5 ρ P, cf. Wilcken, Arch. IV p. 426 λ = δι^α?
 7 α/τομ⁵ P 8 φονλ/ P

Notandum est in omnibus colonorum solutionibus artabas quae nomen non habent aequatas esse ad καγκέλλου artabarium rationem. Per magna erat in Aegypto mensurarum varietas omnibus temporibus, praesertim Byzantinis (cf. Wilcken, *Ostraka* I n. 738 seq., *Grundzüge* p. LXVIII seq.; Hultsch, *Arch.* II n. 283 seq.). Variabantur metra singulis in vicis, quin etiam κήτορες suam quisque habebant mensuram. Qua re fit, ut legamus saepius in papyris constitutum, quo artabarium genere solvendum sit (cf. Waszyński, *Bodenpacht* p. 109 seq.) vel aequatum alterum ad alterius rationem artabarium genus.

In Iandana quia nomen non adscriptum est priori artabarium generi, concludemus notam atque usitatissimam fuisse artabam, qua coloni in metiendo frumento utebantur, cum apud thesaurum domini poscerentur καγκέλλου artabae.

Quantae autem fuerint artabae, si fieri potest, ex aequationibus eruendum est. Aequantur 1. 3 29 artabae sine nomine cum 34,75 artabis καγκέλλου, quibus additae sunt duae choenices, et 1. 6 86,75 artabae prioris generis et sex choenices cum 104,25 alterius generis additis duabus choenicibus. Iam cum sciamus choenices sibi constare, numerum modo variari in artabis, si statuerimus habuisse priorem artabam x choenices, alteram y, scribere licebit nobis

$$\begin{aligned} 29x &= 34,75y + 2 \\ 86,75x + 6 &= 104,25y + 2. \end{aligned}$$

Quae si eruerimus, inveniemus $x = 40$, $y = 33,3237$. Scrupulum movet, quod y non praebet numerum plenum, praesertim cum alios numeros praebeant summarum aequationes. Penduntur ab Onnophrio eiusque socio 34,75 καγκέλλου artabae 2 choenices + 3,5 art. 10 choen. + 1 art. + 0,5 art. + 4 choen. = 39,75 art. 16 choen., pro quibus cum scriba ponat 40 art. 8 choen., artabam 32 choenicum aestimasse videtur. Contra, cum pendat Apollos 104,25 artabas καγκέλλου 2 choenices + 11,5 art. + 1 art. + 0,5 art. + 8 choen. + 1,5 art. 8 choen. = 118,75 art. 18 choen., quod ille scripsit 119 art. 8 choen., καγκέλλου artabam 40 choenices habuisse dixeris. Quae cum ita sint, certus artabarium numerus ex hisce aequationibus erui non potest. Sed multa expertus verisimillimum esse inveni artabam sine nomine habuisse 36, καγκέλλου artabam 30 choenices, quae aptissima esse rationes docent.

Solvuntur enim 1. 3

29 art. 36 choenicum	[= 1044 choen.]	= 34,75 καγκέλλου art. + 2 choen. = 1044,5 choen.
διαπίσιμος (τος) 10%	[= 104,4 "]	= 3,5 " " + 10 " = 115,0 "
ανάλωμα (τος)	[= 30,0 "]	= 1,0 " " = 30,0 "
συμμά (χων)	[= 15,0 "]	= 0,5 " " = 15,0 "
ἀμε (λείας)	[= 4,0 "]	= 4 " " = 4,0 "
	[= 1197,4 ch.]	= 39,75 καγκέλλου art. 16 choen. = 1208,5 choen.

vel cum scriba [pro 7,5] 8 choenices esse quartam partem artabae statueris
 = 40 καγκέλλου art. + 8 choen.

Erravisse videmus scribam in computandis centesimis 10,6 choenices addentem¹⁾; recte autem vel potius fere recte ponit octo centesimas = 84,5 [83,52].

Erravit idem in subtrahendis 15,5 artabis: non iam restant 24 artabae, ut notatum legimus l. 4, sed tantummodo 23,75 fere, nam 8 choenices quartam fere, non dimidiam artabae partem explent.

Solvuntur l. 5

86,75 art. 36 choen. + 6 choen.	[= 3129 choen.]	= 104,25 καγέλλου art. + 2 choen.	= 3129,5 choen.
διαπίσμα(τος) 11 %	[= 344,19 "	= 11,5 "	= 345,0 "
ἀναλώμα(τος)	[= 30,0 "	= 1,0 "	= 30,0 "
συμμά(χων)	[= 15,0 "	= 0,5 "	= 15,0 "
ἀμέ(λειας)	[= 8,0 "	= 8 "	= 8,0 "
αίτομε(τριχοῦ)	[= 53,0 "	= 1,5 "	= 53,0 "
	[= 3579,19 ch.]	= 118,75 καγέλλου art. 18 choen.	= 3580,5 choen.

Paululum erravit scriba = 119 " " 8 "

scribens, nam 8 choenices quartam artabae partem explere solent, cf. supra.

Quoniam alterius et tertiae aequationis rationem perspeximus, etiam quae exociderunt in prima supplere possumus. Solvuntur l. 1

53,75 art. 36 choen. + 6 choen.	[= 1941 choen.]	= 64,75 καγέλλου art.	= 1942,5 choen.
διαπίσμα(τος) 11 %	[= 213,51 "	= 7,0 "	+ 6 choen. = 216,0 "
ἀναλώμα(τος)	[= 30,0 "	= 1,0 "	= 30,0 "
συμμά(χων)	[= 15,0 "	= 0,5 "	= 15,0 "
ἀμέ(λειας)	[= 4,0 "	= 4 "	= 4,0 "
αίτομε(τριχοῦ)	[= 22,5 "	= 0,75 "	= 22,5 "
	[= 2226,01 ch.]	= 74 καγέλλου art. 10 choen.	= 2230 choen.
	vel	= 74,25 " " 2 "	

Atque haec de rationibus, iam ad singula accedamus.

1 Πετινούρεως: cf. Πετινούρις P. Petr. 20 passim; 117 passim. τόπος Μεγάλου Λεπίνου, cum pro quarta parte solvantur 9,5 artabae 6 choenices, universum praebet ἐκφόριον 38 artabas 24 choenices; erat igitur minoris pretii quam μηχανή Πετινούρεως. Λεπίνης: in papyris legi κλήρος Λεπίνου Καπέλλου P. Strassb. 78, 7, qui erat pars οὐσίας Προφητιανῆς in Hermupolita sitae. Notatu dignissimum est, quod excepta l. 2 scribitur $(= \frac{1}{2})$ si additus est minor numerus, $\frac{1}{2}$ si non additus est.

2 Sequuntur pensiones extraordinariae, quae magnam praebent difficultatem explicanti. Iam in prima haeremus, quae dicitur διαπίσμα. Quod nomen lexicis alienum cum primum innotuisset, falso intellectum est (cf. Wilcken, Arch. I p. 310 vel quae protulerunt Grenfell et Hunt ad P. Oxy. I 133, 14 et Wilamowitz, G. G. A. 1898 p. 689) neque adhuc plane perspeximus notationem; scimus modo esse solutionem extraordinariam factam ab eo qui conduxerat agros (cf. etiam Rostowzew, Kolonal p. 179), saepiusque notatam, si pendebatur σίτος ἑνταρῶς (cf. quae annotaverunt editores ad P. Teb. 311, 29). Exactum igitur videtur esse τὸ διάπισμα, quia frumentum non erat cribris succretum, quae ratio ad Iandanae quoque contextum quadrat. Prae-

1) [Nempe hic quoque non 10, sed 11 centesimas (= 114,84) computavit. K.]

terea autem alio sensu usurpatam fuisse vocem ostendunt P. Teb. 311, 26; 373, 15/6; Oxy. VIII 1103, 6; Lond. 856, 16, vol. III p. 92. ἀνάλωμα quid sit non habeo; aliud est apud Preisigke, *Griewesen* p. 237. Constant rationes, ubique penduntur singulae artabae. Constant etiam extraordinaria, quae penduntur συμμά(χων) vel συμμά(χινοῦ), quod tributum, quantum quidem video, nusquam alibi legitur. Videtur esse solum a colonis pro domini ministris, nam σύμμαχος illis temporibus idem sonare videtur ac minister, cf. P. Oxy. I 154R (a. 618); vide etiam Bell ad P. Lond. IV 1416, 64. Differebant autem pro solutis frumenti rationibus quae sequuntur, ἀμε(...), cuius explicationem ἀμε(λείας) propono inspectis P. Teb. 61(a), 176; 66, 57; 67, 71; 68, 84, et σιτομε(τρικόν), quod Romanorum temporibus pensio erat pro metiendo frumento, cf. Preisigke, *Griewesen* p. 113 n. 3. Sitometrae tum erant ministri vel adiutores sitologorum, Byzantinorum temporibus non iam, sed erat certus sitometrarum, qui tributi exactionem curabant, ordo (cf. Gelzer, *Studien* p. 91) atque horum praemium erat τὸ σιτομετρικόν. — Omissa est pensio l. 4.

3 Μηχανή Κυλλή: μηχανή saepius fundum significat, cf. PSI 77, 14 et IG. XII 3, 349, 3 (Knackstedt, *De praediorum et mansionum appellationibus Graecis* Marp. 1912, p. 51). Nomen fortasse derivatum est a machina, qua fundus irrigabatur, praesertim cum singulare machinarum genus fuerint αἱ κυλλαί, cf. P. Lond. 776, 8 seq.; vol. III p. 278; Oxy. I 197 (descr.).

4 (ἀν)εμετρήθησαν legi, potest etiam suppleri (ἀπ)εμετρήθησαν, sed neque hoc neque illud verbum eadem notione repperi in papyris.

64

RATIO EXPENSORUM

(P. 65)

saec. p. Chr. VII

10,2 × 9,5 cent.

Hanc proponam papyrum, quamquam vel potius quia non expediri. Novies legitur excepto uno loco (l. 2) idem. Videtur autem fuisse ratio expensorum, cuius in sinistra parte nunc deperdita dies indicatos fuisse crediderim. In aversa pagina 11 versuum reliquiae exiles.

[περ() κ() βαλ() κ(εράτιον) α [βοηθ(ῶ) κ(εράτιον)]
].περ() κ() βαλ() κ(εράτιον) α βοηθ(ῶ) κ(εράτιον) q. [
].περ() κ() βαλ() κ(εράτιον) α βοηθ(ῶ) κ(εράτιον) [
].περ() κ() βαλ() κ(εράτιον) α βοηθ(ῶ) κ(εράτιον) [
 5].περ() κ() βαλ() κ(εράτιον) α βοηθ(ῶ) κ(εράτιον) [
].περ() κ() βαλ() κ(εράτιον) α βοηθ(ῶ) κ(εράτιον) [
].περ() κ() βαλ() κ(εράτιον) α βοηθ(ῶ) κ(εράτιον) [
].περ() κ() βαλ() κ(εράτιον) α βοηθ(ῶ) κ(εράτιον) [
].[περ() κ() βαλ()] κ(εράτιον) α βοηθ(ῶ) κ(εράτιον) [

1 sqq. περ/ κ/ βαλ/ κ/ α βοηθ/ κ/ P 2 q = ἤμισυ?

Quae supplenda sint, non intellego. Possis fortasse legere $\pi\epsilon\rho(\epsilon\chi\acute{\upsilon}\tau\eta)$
 $\kappa(\alpha\iota)\beta\alpha\lambda(\alpha\nu\epsilon\iota)$. $\beta\omicron\eta\theta\omicron\iota$ erant adiutores vel ministri, cf. Meyer P. Giss. I
 p. 104^{II}.

65 ✓

INDEX HOMINUM

(P. 30)

saec. p. Chr. VII

12,4 × 15,8 cent.

Index est scriptus ab homine inerudito, nam et orthographia et
 scriptura magnis litteris uncialibus exarata pessima est.

χμγ

- + Μηνᾶ Ἀραβίντα
 Παπνοῦθι Τανουβίτης
 Φιβ Πανλακ(ο)ν
 5 Φιλώθως
 Ἰωάννου Κουσαντίνου
 Φιλήμων Κωχλαίου
 Α(ούκιος) Βεριτωξώθως
 Ἄπα Κίρις
 10 Κώλωθως Ἰωάννου
 Μαιουράνης
 Φιλώξενως ἀπὸ τριβούνων
 Φιβάμων Ἀνασία
 Μενι . . . Ἰρήνης

15 Μ. φγ[

21. Μηνᾶς 31. Παπνοῦθις Τανουβίτου 51. Φιλώθως 61. Ἰωάννης
 Κουσαντίνου 71. Φιλήμων 81. P. 1. Περιτωξώθως? 91. Κῆρος, cf. P. Flor.
 71, 653; 87, 8 101. Κόλ(λ)ουθος 111. Μαιουράνης 121. Φιλώξενως 1. ἀπὸ
 131. Φοιβάμων 141. Εἰρήνης?

1 χμγ: cf. Gardthausen, *Griechische Palaeographie*² II p. 309.

2 Arabintae nomen cohaerere videtur cum nomine Ἀριοβίντης, quod
 est rarissimum; semel exstat P. Strassb. I 1, 1. Cf. Thumb, *Koinή* p. 44.

3 Τανουβίτης nomen coniungendum puto cum nomine Θάνουβις P.
 Zois I 10 II 20 et cum feminina forma Τανουβίανα. Praebet nomen articulum
 Aegyptium et nomen dei Anubis.

8 Ἄπα: cf. Meyer ad P. Giss. I 57, 1.

10 Μαιουράνης idem est ac Μαιουριανός vel Μαιουρίνος, Μαιορίνος; sic
 enim variatur nomen imperatoris Maioriani, qui regnum obtinuit 457—461.

Μαιωριανός legitur in titulo CIGr IV 9734, *Μαιωρίνος* ibid. 9863, *Μαιωρίνος* traditum est in Ioannis Antiocheni fragmentis 201, 202, 203 Müller.

12 ἀπὸ τριβούνων: cf. P. Iand. 43, 3.

13 Ἀσασίτης i. e. Ὀασίτης, cf. Ἀσασίς pro Ὀασίς P. Grenf. II 50(b) 3; de Oasitis vide Pape, *Griech. Eigennamen* s. v. Ὀασίς. Cf. Thumb l. c.

66

ΑΠΟΧΑ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ

(P. 31)

saec. p. Chr. VII vel VIII

7 × 10,5 cent.

Καταβολῆς Θεοδώρου

κηπουροῦ κήπου

βασιλικῆς ὑπὲρ

ιδ ἰνδ(ικτίωνος) [ο]ϋ̅τ̅ω̅ς

5 παχὼν κ νο(μίσματα) β παρ(ᾶ) κ(εράτιον) }

παῦνι δ νό(μισμα) α παρ(ᾶ) <κ(εράτιον)> }

κ(αι) ὑπὲρ ῥόδων κερ(άτια) β

.[...].[...]υ[

1 Θεόδωρου P

31. βασιλικῶ

4 ἰνδ P

5 6 ρ P

7 κ P

8 margo

inferior non exstat

1 καταβολή: Illis temporibus annum tributum tribus pensionibus solvebatur. Quaternis mensibus exactis nova fiebat καταβολή, quae ipsa quoque compluribus rationibus solvi poterat (cf. Bell, P. Lond. IV p. 86seq., Maspero in praefatione P. Cair. Cat. 67138). Non notatum est hac in papyro, quae fuerit καταβολή, sed concludi posse puto, cum Pachon et Payni, nonus et decimus anni mensis, nominati sint, de tertiae καταβολῆς solutionibus agi.

4 οϋ̅τ̅ω̅ς: cf. P. Lips. I 62 I 8; voluntate erasum videtur.

5 παρᾶ: cf. P. Iand. 37, 12.

7 ὑπὲρ ῥόδων: fortasse χειρωναξίων quod dicitur erat hoc vectigal.

67

RATIUNCULA

(P. 63)

saec. p. Chr. VII vel VIII

7,7 × 6,2 cent.

Est ratio data a mercatore quodam ad hominem, qui res et ad luxuriam et ad victum pertinentes ab eo acceperat.

+ σὺν θ(εῶ) ὑπομνηστικό(ν)
 ἐλαίου καλοῦ νό(μισμα) α
 θυμιάμ(α)τ(ος), σκορπίτ(ου) μαύρου,
 πυκτι(ικῆς), σκαμω(νίας) α
 5 ἰχίνον παστοῦ νο(μίσματος) γ

1 ὑπομνηστικ^ο/ P 5 ἰχίνο^ν P, l. ἰχίνου

1 ὑπομνηστικόν semel modo legi: P. Gen. 79, 1 ὁ Ῥωμανοῦ . . . πρὸς τὸν . . . Γηγάδιον ἀπερχόμενον.

3 Scorpites niger quid fuerit, pro certo diiudicari nequit. Plin. N. h. 37, 187 de lapidibus tractans scorpitum nominat ita dictam propter colorem vel formam, postquam 37, 139 narravit achatae inesse vim salubrem contra scorpionum ictus. Fortasse haec coniungenda sunt. Cogitari potest fuisse ornamentum ex nigro achata factum, quod amuleti loco secum portabat qui emerat, ut tutus esset a scorpionibus.

4 πυκτική scil. ἐμπλαστῆς: cf. Gal. XIII 510, 17 K. ἐν δὲ τῇ τοῦ Μεινολίου μὴλινῇ τῇ πρώτῃ τῇ πυκτικῇ καλουμένῃ, διότι μάλιστα οἱ πύκται χρῶνται τῷ φαρμάκῳ, κτλ. σκαμωνία: cf. Diosc. IV 170 (II p. 318 Wellmann).

5 ἰχίνος παστός ad victum pertinebat, ταρίχια persaepe nominantur in papyris, cf. Wilcken, *Ostraka* I p. 139 n. 3. Echinos Romanis gratos fuisse cibos traditum est (cf. Hor. sat. II 4, 33) atque etiam in salsamento conditos fuisse notat Palladius De re rust. XIII 6.

APPENDIX LATINA

68

RESCRIPTUM

(P. 103)

saec. p. Chr. II

33 × 28,6 cent.

Hanc chartam misere dilaceratam esse eo magis dolendum est, quia magni momenti sunt ea quae legimus exstantia.

Duabus columnis, quarum alterius initium servatum est, praebet rescriptum imperatoris, quo respondetur, quibus condicionibus homini cuidam liceat in corpore chirstarum manere. Conceditur petenti, ut ille pro quo rogat maneat, si ei locum fertilem invenire possit, ex quo quattuor sestertia annua consequatur (col. II 26seq.). Qua re quod adhuc ignotum erat accipimus, corpore coniunctos fuisse et censum habuisse chirstas. Qui erant magistratus minores, quibus, cum fuerint peritissimi muneris officiorum, debetur, quod nullis fere cum administrationis incommodis fiebat crebra illa magistratuum liturgicorum successio.¹⁾ Allecti igitur erant in corporibus, quae praebuisse privilegia et immunitatem perspicuum est.²⁾ Neque mirum ab eis pro hisce privilegiis posci cautiones, ut legimus col. I 27seq.; habere oportebat chirstam censum non minorem triginta milia sestertium vel quod idem videtur esse quattuor annua sestertia (= $13\frac{1}{3}$ centesimas census). Haec nova sunt nec levia non solum ad chirstarum condicionem illustrandam, sed etiam ceterorum huius generis magistratuum, nam horum quoque rationem non aliam fuisse veri simillimum videtur et comprobatur testimonio papyri Gissensis 11.

Huius vero papyri chirstae accidissee videtur, ut non iam censum haberet, quam ob rem corpore cedere debebat, quod ut evitaretur, certa quadam ratione experti esse videntur. Altera enim res, quae minus aperta est quam ut plane perspiciamus, diiudicatur col. I 19seq. Videtur chirsta noster alteri rem suam tradere voluisse, commemorantur enim qui,

1) Vix putaverim chirstas fuisse liturgos, quamquam huic sententiae favere videntur quae legimus de censu et annuis redditibus.

2) Cf. D 50, 6, 6, ubi memorantur etiam *navicularii*, de quibus vide P. Giss. 11, 11.

ne singulas administrationis partes custodire debeant, formam rei mutare malint alii tradentes, a quo pecuniam annuam accipiant. Quod tamen refutatur allatis praefectorum constitutionibus, quae erant firmatae rescripto divi Hadriani, qua re id quoque demonstratur saepius hac ratione usos esse Aegyptios, quam in magistratibus quidem qui censum habere debebant non passi sunt iuris consulti Romani.¹⁾

Col. I

[	36 fere litterae	]
[	36 " "	]
[	33 " "	]ch[i-]
[rist..	30 " "	]sunt[. .]
[	33 " "	]ta[. .]
6 [	19 " "	]n. ut. n[.]
[.....]. [	15 " "	]ut ali[o]s
[.....]. [.....] uterq[ue] u...		
[e]hristae corpus iunct[um]... vum salutis		
[h]ae. n. [.]s intus [a]lium ae[.]s erit. [.]a[.]		
10 [i]s cor[pu]s detur pretium [.....] da[.]ri putabis		
... u. s. et addis cen[sum]	10—12 litterae	]ut quod
s[er]u[ti]s eri[t], annuum[us]	15 fere "	]um[. .]
. a. . . em semper. [	16 " "	]hoc
[.] [.....] ius tam cum	17 " "	]s
15 c[o]rp[us] q[uo]d est in . l. [.] [.....] est [.....]		
aliquot[us] i[n]c[er]ta . . pret[er] q[uo]d [.....]		
... [.] [.] p[ro]utaveru[n]t et consti[st]it. . . q. s. . . et. s.		
... [.....] [.....] [.]s . . ei quam [.....] . . s [.....]		
[.....] form[am] rei mutari pecun[ia]m a[n]nuam		
20 s. is[us] [.] . i quam singulas partes admini[st]rat[i]o[n]is		
custodire pra[e]f[ec]t[us] re[bant] quidam [.]		
[t]am[en] pecuniam annuam iis p[er]mitte[re]		
[ut] in se res transferretur. H[uius] modi con[ce]s-		
tae		
[si]ones semper refut[ur]ae sunt. Dignus quoque		
25 [Had]rian[us] rem admittendam non putavit con-		
firma[re] praefectorum cons[titu]tionibus,		
quibus. etiam hoc adiectum erat [op]orter[e] ch[i-]		
ristam censum habere non min[us] o[r]em quam tr[i]g[in]-		
[t]a milia [H]S et tantum ab[est] [.] ali quidem		
30 [.....] qui et[i]am ad fili[us] e[os]q[ue] exte[ros]		

1) Cf. quam nunc habemus institutionem, quae Romanis non erat accepta, quam vocamus *Leibrente*.

Col. II

	<i>Istum[</i>	32	fere litterae	<i>]</i>
	<i>[...]</i> rem[	28	" "	<i>]</i>
	<i>de[e]ram pr[</i>	29	" "	<i>]</i>
	<i>et de[er]i ch[irist...]</i>	22	" "	<i>]</i>
5	<i>pr[is]dem actus[</i>	27	" "	<i>]</i>
	<i>tua et constitu[</i>	24	" "	<i>]</i>
	<i>temporis et.[</i>	26	" "	<i>]</i>
	<i>er[...].ex[</i>	28	" "	<i>]</i>
	<i>patr[e]m tu[um]</i>	29	" "	<i>]</i>
10	<i>praef[ect...]</i>	29	" "	<i>]</i>
	<i>no[...].[</i>	31	" "	<i>]</i>
	<i>se sua[m]ve [</i>	29	" "	<i>]</i>
	<i>du[o]b[u]s se[stertiis]</i>	22	" "	<i>]</i>
	<i>ta.[</i>	34	" "	<i>]</i>
15	<i>que[</i>	34	" "	<i>]</i>
	<i>..[</i>	35	" "	<i>]</i>
	<i>t..[</i>	34	" "	<i>]</i>
	<i>..[</i>	35	" "	<i>]</i>
	<i>re..r[</i>	32	" "	<i>]</i>
20	<i>possit na[</i>	29	" "	<i>]</i>
	<i>[...].[</i>	30	" "im- vel perpe-]	
	<i>trandam[</i>	25	" "inte-]	
	<i>grationi qua[m] f[er]ax de quo scribis lo[cu]s sit</i>			
	<i>s[...].tame[n] i[n] du[bii]s est tamqu[am] ea resolu[tione]</i>			
25	<i>[tione] chirstarum et tu[i]s t[...]. senten[tiiis.]</i>			
	<i>Potes ergo invenire ei locum ex qu[o] qua[ttuor]</i>			
	<i>sestertia annua consequat[u]r, ut qu[o]d pe[titum]</i>			
	<i>est, in hoc corpore maneat deince[ps]. [Va]le.</i>			
	<i>Dat[um] Id. Febr..... re</i>			
30	<i>a.[...].t[...].[...].[...].[...].[...].</i>			

Col. I 14 ius postea suprascriptum 21 pra[e]f[er]re[re]bant Oertel 24 re-
 futatae ex refutarte corr. vid. 27 op[or]ter[e] Wilcken 28 min[or]em
 Wilcken 29 milia Wilcken exte[ros] Oertel Col. II 27 pe[titum] Oertel

Col. I 8 Chirstas saepius in papyris invenimus commemoratos. Tem-
 poribus Lagidarum adiutores erant exactorum, quibus et pecuniae (cf. P. Teb.
 121, 84; 188) et frumenta (cf. P. Hib. 74, 1; Teb. 115, 22; 119, 5) pen-
 debantur; sed etiam trapezitae minister huius nominis memoratur P. Lond.
 27, 2; 31, 7, vol. I p. 14, 16, de quo conferas velim Wilcken, *Ostraka* I p. 637.
 Romanorum autem temporibus eodem modo in exigendis tributis aderant exac-
 toribus pecuniariorum et nomarchis, cf. P. Teb. 348, 1; 349, 2; 473; Lond.

181(a), 10, vol. II p. 147; 1157, 25, vol. III p. 63; Giss. 75, 4; 94, 3; BGU 14, 6; 345, 5; 429, 11; 991, 2; Oxy. IV 734, 3; VI 995; Gen. 17, 7; 77, 2; Grenf. I 51, 15; Fay. 63, 7. Praeterea autem aliorum quoque magistratuum ministris hic titulus erat, cf. P. Oxy. I 174; II 345; 346: ἐπιτηρητής καὶ καταλογισμῶν Ὁξορυγγέτου, de quo vide Preisigke, *Girowesen* p. 511; P. Oxy. I 58, 7 καὶ οὐσιῶν ταμειῶν. Quin etiam privatorum hominum ministros sic appellatos esse ostendunt P. Strassb. I 6; 7; 8. Quo factum est, ut Suidas per αἰτουργόν, ἐπηρέτην vocem explicaret, atque hunc ad usum respicientes — contra Crönert, *Stud. Pal.* IV p. 84 — vocem Byzantinam οἰνοχειριστής interpretabimur. Erat hic privatorum hominum minister, qui vinorum habebat eudam, cf. P. Oxy. I 141, 1; 150, 1; VIII 1131, 2, ubi recte exstare genetivum inuicantem, cuius sit minister ille οἰνοχειριστής, neque supplendum esse <παρὰ> pptaverim. — Ceterum non ad omnes chiristas huius papyri verba quadrare aparet, de exactorum adiutoribus hic agi putaverim.

26 Constitutio dicitur edictum praefecti, quia locum tenet imperatoris; horum enim edictorum propria haec vox est, cf. Gai I 5; D 1, 4, 1, 1.

Col. II 10: Apposita est aequae ac l. 12, 19, 23 διπλή; notavit qui acceperat rescriptum locos qui erant maioris momenti.

23 ferax locus: constat etiam a liturgis postulatam esse agrorum possessionem, cf. Wilcken, *Grundzüge* p. 342.

27 Non nimium videtur quod poscitur; nam illis temporibus sestertius idem valebat quod drachma Aegyptia.

Annecti liceat eiusdem fere aetatis frustulum perexiguum et epistulae Byzantinae inscriptionem.

68a

FRUSTULUM

(P. 116)

saec. p. Chr. II

6,3 × 4 cent.

[...] quin]
in portum[
superior[

68b

INSCRIPTIO EPISTULAE

(P. 161)

saec. p. Chr. V vel VI

19,3 × 10,4 cent.

Quamquam argumento huc non pertinet, tamen adiungendam praecedentibus putavi papyrum, quia et ipsa Latinis est litteris exarata. Inscriptio est epistulae, quam cornicularius quidam ad sodalem dedit.

† Fl(avius) Symeonius corniculariu(s) sodali †

F75 P

Cornicularii, de quibus conferatur Fiebigel PWRE s. v., memorantur P. Oxy. VII 1022, 27 (a. 103 p. C.); BGU 610, 5 (a. 140); 435, 8/9 (saec. II/III); 106^v1 (a. 199), prima ergo Byzantini cornicularii mentio exstat in Iandana. [Accedit nunc P. Oxy. X 1253, 12 saec. IV. K.]

Qui haec conscripsit iuvenis optimae spei Georgius Spiess, paucis diebus postquam opusculum suum typis describendum ad bibliopolam misit, infelissimo casu abreptus summo cum dolore matris magistrorum amicorum discipulorum mortem obiit. Libellus ut ederetur insigni pietate curaverunt societatis Fridericianae Marburgensis sodales.